

U N I V E R Z I T A   K A R L O V A

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY
A TVORBA ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH
PROGRAMŮ PRO ODBORNÉ
VZDĚLÁVÁNÍ**

Závěrečná bakalářská práce

Autor: Ing. Gabriela Kotrčová
Obor: Školský management
Forma studia: kombinované
Vedoucí práce: PhDr. Dana Hamerníková
Datum odevzdání práce: 26. června 2009

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracovala sama za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Ing. Gabriela Kotrčová

Poděkování:

Děkuji tímto vedoucí mé závěrečné bakalářské práce paní PhDr. Daně Hamerníkové za odborné vedení a cenné rady při zpracování závěrečné bakalářské práce.

Resumé:

Závěrečná bakalářská práce se zabývá přípravou na tvorbu a vlastní tvorbou školních vzdělávacích programů na středních odborných školách. Práce vychází z nové kurikulární reformy, jejímž smyslem má být změna obsahu, metod, forem a podmínek vzdělávání na školách. Představuje východiska pro tvorbu školních vzdělávacích programů, což je odpovídající schválený rámcový vzdělávací program, platná legislativa, analýza potřeb trhu a požadavky na odbornou a osobní způsobilost té které kategorie žáků. Práce zdůrazňuje výhody i nevýhody, které sebou změna výuky přinese. Práce analyzuje celý proces změny ve vzdělávání z pohledu ředitelů, koordinátorů tvorby a učitelů. Školní vzdělávací program je měřítkem kvality vzdělávání každé školy. Práce poukazuje na nedostatky, které se při tvorbě školních vzdělávacích programů vyskytly. Zjištěné skutečnosti potvrzují, jak školy tvorbu zvládly.

Práce je zpracována z pohledu středního managementu školy. V oblasti školského managementu je práce přínosem pro vrcholový i střední management. Na všech úrovních školského managementu je potřeba znát proces tvorby vzdělávacích programů.

Summary:

This bachelor's graduation work addresses preparation work and actual creation of school educational programmes for secondary vocational schools. It comes out of the current curriculum reform, purpose of which is to change the content, methods, forms and conditions of school education. It presents fundamental elements for formation of the educational programmes that includes approved framework educational programme, current legislation, market needs analysis and requirements concerning professional and personal competencies of students of a given type of school. This paper stresses advantages and disadvantages that pending change of schooling shall bring. It analyses whole process of change in education from the point of view of school principals, school programmes coordinators and teachers. The school educational programme is a measure of quality of education at every school. The paper refers to drawbacks that appeared during the work on the programmes.

The thesis reflects view of school middle management. In this respect it can be of value both for school top and middle management. At each level of school management it is desired to be familiar with the way how the school educational programmes are to be built.

Klíčová slova:

RVP – rámcové vzdělávací programy

ŠVP – školní vzdělávací programy

Kurikulární reforma

Klíčové kompetence

Evaluace

Koordinátor

Učební předměty

Vzdělávací moduly

Inovace

Keywords:

FEP – framework educational programmes

SEP – school educational programmes

curriculum reform

key competencies

evaluation

coordinator

teaching subjects

educational modules

innovation

Obsah:

Úvod.....	7
1 Cíl práce	9
2 Vývojové trendy v odborném vzdělávání v ČR.....	11
2.1 Kurikulární reforma	11
2.2 Důležité dokumenty pro tvorbu vzdělávacích programů.....	13
2.3 Organizace spojené s tvorbou a uplatněním ŠVP na školách	18
3 Rámcové vzdělávací programy	20
3.1 Změny ve vzdělávání podle RVP	20
3.2 Reforma odborného vzdělávání	21
3.3 Vznik a fáze RVP pro střední odborné vzdělávání	25
3.4 Pojetí odborného vzdělávání v RVP	26
3.4.1 Klíčové kompetence v RVP odborného vzdělávání.....	26
3.4.2 Odborné kompetence v RVP odborného vzdělávání	27
3.4.3 Obsah vzdělávání podle RVP	28
3.4.4 Odborné a všeobecné vzdělávání uvedené v RVP	29
4 Školní vzdělávací programy	30
4.1 Příprava na tvorbu ŠVP na školách	30
4.1.1 Podmínky nutné k tvorbě ŠVP.....	30
4.1.2 Jak prozkoumat současný stav školy.....	33
4.1.3 Co obnáší tvorba ŠVP	34
4.1.4 Systém práce při tvorbě ŠVP	34
4.2 Evaluace školy a ŠVP.....	37
4.3 Vlastní struktura ŠVP.....	40
4.3.1 Úvodní identifikační údaje	40
4.3.2 Profil absolventa ŠVP	41
4.3.3 Charakteristika ŠVP	42
4.3.4 Učební plán ŠVP.....	42
4.3.5 Učební osnovy a vzdělávací moduly	45
4.3.6 Klíčové kompetence a průřezová témata	48
4.3.7 Personální a materiální podmínky realizace ŠVP.....	51
4.3.8 Spolupráce se sociálními partnery při realizaci ŠVP.....	51
4.4 Zkušenosti pilotních škol s tvorbou a zaváděním ŠVP – PILOT S	52
5 Výzkumná část.....	55
5.1 Cíl výzkumného šetření	55
5.2 Metodologie výzkumného šetření	55
5.3 Výzkumné oblasti, výzkumné předpoklady.....	56
5.4 Charakteristika vzorku.....	57
5.5 Průběh a grafické zpracování výzkumného šetření.....	59
5.6 Vyhodnocení šetření.....	65
Závěr.....	67
Bibliografie.....	70

Úvod

„Pro život, ne pro školu se učíme“

Lucius Annaeus Seneca

Pro závěrečnou bakalářskou práci jsem zvolila téma Rámcové vzdělávací programy a tvorba školních vzdělávacích programů pro odborné vzdělávání. Vedla mě k tomu skutečnost, že v současné době se tímto tématem musí zabývat školský management všech středních odborných škol a tato oblast není příliš prozkoumána.

V září 2004 byl přijat nový školský zákon¹, který mimo jiné umožňuje středním školám vypracovat vlastní školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP) podle rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP), schválených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Školám je dána příležitost, aby každá vytvořila svůj osobitý dokument, který ji bude odlišovat od jiné školy. Žáci i jejich rodiče budou mít možnost zvolit si střední školu, jejíž ŠVP bude nejvíce odpovídat jejich představám.

Školní vzdělávací program je zařazen do systému kurikulárních dokumentů. Závazným východiskem pro něj je Národní program vzdělávání a školský zákon č. 561/2004 Sb., jejichž obsah je pak dále konkretizován v Rámcovém vzdělávacím programu pro střední vzdělávání schváleném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Školní vzdělávací program je veřejným dokumentem přístupným pedagogické i nepedagogické veřejnosti.

Bakalářskou práci jsem zaměřila na přípravnou fázi a vlastní tvorbu ŠVP na středních odborných školách, protože jsem koordinátorkou tvorby ŠVP na SOŠ stavební a zahradnické v Praze 9. Vzhledem k tomu, že naše škola vyučuje velké množství studijních i učebních oborů, spolupracoval s námi Národní ústav odborného vzdělávání (dále jen NÚOV) v Praze na tvorbě RVP některých oborů. Pracovníci NÚOV s našimi pedagogy odborných předmětů diskutovali většinu odborných vzdělávacích oblastí pro RVP stavebních oborů. Právě NÚOV je zpracovatelem všech RVP, které vydává MŠMT.

---

¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Mým cílem je popsat proces přípravy a vlastní tvorby ŠVP pro SOŠ s jejími specifiky a odlišnostmi a vystihnout nejdůležitější kroky v celém procesu, analyzovat možné problémy při vytváření ŠVP, pokusit se také načrtnout východiska a zmínit závazné dokumenty a literaturu, která se při sestavování vzdělávacích programů používá. Je jasné, že to není nijak jednoduchý úkol. Jestliže se vytváří něco nového, naráží to na mnoho úskalí. Ve školství se jedná zejména o setrvačnost a změnu názoru na celou soustavu našeho školství. Z vlastní praxe vím, že je velmi složité změnit názor některých pedagogů a naučit je novým stylům ve výchově mladé generace. Podle mého názoru je nejdůležitější na škole vytvořit tým pedagogů, kteří se zapálí pro tvorbu ŠVP, jelikož ŠVP jim dává mnoho nástrojů na změnu výuky na středních školách, zejména na změnu obsahu vyučovacích předmětů v návaznosti na sociální partnery a trh práce. Nejhorší variantou by bylo, kdyby ŠVP byl odtržen od reálného světa práce.

„Učitelé by měli být spoluautoři vzdělávacích programů, ovšem ne při teoretickém náhledu celé komplexní problematiky a všech souvislostí, nikoli na pokleslé osvětové bázi. Pokud není jasné, co se od učitelů žádá ve škole, jací mají být absolventi škol a pro co mají být žáci a studenti připravováni, nemůže být jasné, na co zaměřit další vzdělávání, jak připravovat vzdělavatele učitelů či vzdělávací programy, aby výsledek tohoto vzdělávání měl na rozvoj školství podstatný vliv.“²

Praktický přínos práce pro školský management je v její konkrétní použitelnosti vyplývající z charakteru tématu, které zajímá jak vrcholový, tak střední management školy, tj. ředitele, jejich zástupce a předsedy předmětových komisí. Výsledek práce poskytne ucelený pohled na problematiku přípravy a tvorby ŠVP v 1. vlně kurikulární reformy.

---

² KOHNOVÁ, J. *Další vzdělávání učitelů a jejich profesní rozvoj*. S. 79-80. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. IBSN 80-7290-148-6.

1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je popsat a zhodnotit přípravnou fázi a vlastní tvorbu ŠVP na středních odborných školách v 1. vlně vydaných RVP v rámci celé kurikulární reformy.

Práce ověřuje jak učitelé středních odborných škol vnímají kurikulární reformu ve vzdělávání, zjišťuje jak probíhala příprava a vlastní tvorba ŠVP na školách. Na základě výzkumného šetření má být dosaženo zhodnocení názorů učitelů oslovených škol jak se vypořádali s nastupující změnou ve vzdělávání a samotnou tvorbou ŠVP, včetně toho, co jí muselo předcházet. V závěru práce má být zjištěno jak se školy, jejich ředitelé a učitelé s tímto procesem změny vyrovnaly. Výsledky a zjištění budou využitelné pro management škol v dalších etapách tvorby ŠVP.

V oblasti školského managementu se práce týká ředitelů škol a dále středního managementu škol, který právě při vzniku ŠVP na školách nabývá na významu. Střední management tvoří koordinátoři tvorby ŠVP a vedoucí jednotlivých pracovních týmů, vedoucí předmětových komisí, metodici ICT, výchovní poradci a metodici prevence. V rámci manažerských činností spadá tvorba ŠVP do všech fází, jak do plánování, organizování a vedení, čímž se zabývá hlavně koordinátor, tak kontrola, která je v kompetenci ředitele. Cílem práce je vytvoření metodického materiálu použitelného při dalších etapách tvorby ŠVP.

V první části práce jsou uvedeny vývojové trendy v odborném vzdělávání v ČR, včetně změn ve vzdělávací politice s uvedením dokumentů a hlavních organizací spojených s tvorbou ŠVP, které je nutno respektovat při tvorbě vzdělávacích programů.

Další část práce je věnována Rámcovým vzdělávacím programům, jejich vzniku a obsahu z pohledu odborného vzdělávání.

Následující část práce pojednává o Školním vzdělávacím programu. O přípravě na jeho tvorbu včetně evaluace školy a o jeho vlastní struktuře. V závěru této části je uvedeno několik zkušeností a doporučení z tvorby ŠVP na pilotních školách.

Cílem výzkumné části práce je na základě dotazníku, určeného učitelům některých škol, získat informace o tom, jak vnímají kurikulární reformu, zda z jejich strany došlo

k vnitřnímu přijetí této změny, jestli vidí reformu školství jako nezbytnou a zda shledávají ŠVP jako vhodný způsob reformy, jak se jednotlivé školy s tvorbou vyrovnávají. Kromě metody dotazníku jsem i některé školy navštívila osobně a rozhovorem s ředitelem školy nebo koordinátorem ŠVP jsem získala informace o jejich roli v tomto procesu a vztahu ke školskému managementu.

Role ředitele školy, jakožto představitele vrcholového managementu školy, je při tvorbě ŠVP nezastupitelná, protože ho jednak schvaluje, ale musí také vytvořit vhodné personální, materiální a technické podmínky ve škole k jeho realizaci.

Výsledek práce přinese managementu škol ucelený přehled o tom, jak probíhala příprava a tvorba ŠVP v 1. vlně kurikulární reformy včetně toho, jak pedagogové přijali změny ve vzdělávání. Přispěje k budoucím úspěšným inovacím ve ŠVP, které časem bude nutno udělat. Již teď nutnost inovací vyplývá ze zkušeností pilotních škol, které již podle ŠVP vyučují. Dále může pomoci začínajícím ředitelům a celému managementu školy, ale především pedagogům orientovat se v celém procesu kurikulární reformy.

2 Vývojové trendy v odborném vzdělávání v ČR

Souběžně s transformačním procesem odborného vzdělávání zahájeným po roce 1989 probíhaly a probíhají v české společnosti rozsáhlé hodnotící diskuse a jsou zpracovány analytické studie zaměřené na celkové pojetí vzdělávání. Východiskovým dokumentem pro zásadní transformační změny odborného vzdělávání byl Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha) z roku 2001, který byl koncipován na základě programových dokumentů – analýz a hodnocení uskutečněných v předchozích pěti letech.³ Národní program zdůvodňuje nezbytnost změn, stanovuje cíle vzdělávací politiky i dlouhodobé zaměření dalšího vývoje, a to na období 5 až 10 let.

Strategické priority a klíčová opatření k rozvoji vzdělávání v ČR jsou pravidelně aktualizovány v dokumentech MŠMT s názvem „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy“. Řada z těchto záměrů – např. kurikulární reforma či reforma ukončování středního vzdělávání – se již promítá do zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který nabyl účinnosti 1. ledna 2005 a podstatnou měrou ovlivňuje podmínky poskytování vzdělání i další vývoj celého vzdělávacího systému. Řada jmenovaných priorit je a bude naplňována i s podporou z Evropského sociálního fondu (ESF).

2.1 Kurikulární reforma

Nový školský zákon zavádí počínaje rokem 2005 nový systém vzdělávacích programů a dvoustupňovou tvorbu kurikula, která se bude týkat primárního i sekundárního vzdělávání. Tento systém tvoří především rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy. MŠMT vydává rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé obory vzdělání, podle kterých vytváří školy vlastní ŠVP.

Cílem reformy je umožnit pružnější profilaci absolventů podle podmínek školy, potřeb regionálního trhu práce, vývoje oboru, schopností a zájmů žáků a zároveň zajistit,

---

³ Školství v pohybu (1996), Školství na křižovatce (1999), Na prahu změn (2000), Zprávy o národní politice ve vzdělávání: Česká republika (OECD 1996), Priority pro českou vzdělávací politiku (OECD 1999), České vzdělávání a Evropa: strategie rozvoje lidských zdrojů v ČR při vstupu do Evropské unie (tzv. Zelená kniha, 1999).

že se všem žákům dostane srovnatelného vzdělání odpovídajícího potřebám moderního trhu práce i občanského života. Kurikulární reforma tak dává možnost školám vytvářet vlastní vzdělávací programy a být nejen realizátorem vzdělávání, ale podílet se i na jeho projektování. Rámcové vzdělávací programy jsou státem stanovené a schválené kurikulární dokumenty, které vymezují obecně závazné požadavky pro jednotlivé stupně a obory vzdělání a cílové kvality osobnosti žáka, kterých má žák v závěru vzdělávání dosáhnout. Dále stanoví základní podmínky pro realizaci vzdělávání a pravidla pro tvorbu ŠVP. RVP pro střední odborné vzdělávání vydává MŠMT po projednání s příslušnými resortními ministerstvy, ústředními odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností. RVP se zpracovávají centrálně, jejich tvorbou byl v oblasti středního odborného vzdělávání pověřen NÚOV.

Školní vzdělávací programy vytvářejí školy podle RVP pro obor vzdělání, který chtějí realizovat. Rámcový program rozpracovávají ve svém ŠVP s ohledem na žáka, vzdělávací podmínky v dané škole, potřeby regionálního trhu práce a podle záměrů rozvoje školy. ŠVP nejsou institucionálně schvalovány, za jejich zpracování je odpovědný ředitel školy. Musí být zveřejněny na veřejně přístupném místě ve škole. Soulad ŠVP s příslušným RVP bude sledovat Česká školní inspekce. RVP jsou koncipovány na širokém odborném základě, velká část z nich bude zahrnovat odborné vzdělávání pro několik příbuzných povolání nebo typových pozic a širší okruh pracovních činností. RVP jsou v průběhu tvorby konzultovány se školami a sociálními partnery a dalšími experty.

Koncepce středního odborného vzdělávání konkretizovaná v RVP je založena na konceptu čtyř cílů vzdělávání pro 21. století, které formulovalo UNESCO. Od nich se odvíjí požadavky na kompetence absolventa a na požadované výsledky vzdělávání.

2. 2 Důležité dokumenty pro tvorbu vzdělávacích programů

1 Lisabonský proces

Lisabonský proces v roce 2003 formuloval požadavek, aby se evropské systémy vzdělávání a odborné přípravy přizpůsobily jak požadavkům společnosti, tak potřebě vyšší úrovně a kvality zaměstnanosti. Členské státy musí nabízet takové příležitosti vzdělávání a odborné přípravy, jaké odpovídají cílovým skupinám v různých fázích jejich života – mládeži, dospělým a nezaměstnaným.

2 Národní program rozvoje vzdělávání v ČR

Tento dokument byl vydán MŠMT v roce 2001 a je znám pod názvem „Bílá kniha“⁴. Bílá kniha je pojata jako systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu. Kniha zároveň dává konkrétní podněty k práci všech stupňů škol a pedagogických pracovníků jako vlastních nositelů výchovné a vzdělávací činnosti. Vzdělávání se nevztahuje jen k vědě a poznávání, tedy k rozvíjení rozumových schopností, ale i k osvojování si odborných, sociálních a dalších dovedností duchovních, morálních a estetických hodnot, v neposlední řadě pak ke schopnosti uplatnit se v měnících se podmínkách zaměstnanosti a tím i trhu práce.

3 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen školský zákon)

Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství. Školský zákon stanovuje mantinely, do kterých je nutno se vejít při tvorbě ŠVP.

---

⁴ MŠMT: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001. IBSN 80-211-0372-8.

4 Rámcové vzdělávací programy ve středním odborném vzdělávání

Cílem dvoustupňové tvorby kurikula je snaha umožnit školám vytvářet si vlastní vzdělávací programy a přitom zajistit žádoucí kvalitu a srovnatelnost výsledků vzdělávání. Tvorba ŠVP bude sice ve srovnání s minulostí znamenat pro školy práci navíc, ale umožní jim lépe přizpůsobit vzdělávací programy potřebám svých žáků, skladbě studijních a učebních oborů, vzdělávací poptávce, pracovním podmínkám, potřebám regionu. Zpracování ŠVP povede k vyšší pracovní motivaci pedagogických sborů, k rozvoji plurality ve vzdělávání, k hlubšímu promýšlení jak vzdělávacího obsahu, tak vyučovacích metod, ke zlepšení spolupráce se sociálními partnery v regionu, ale i vyšší odpovědnosti všech učitelů za výsledky vzdělávání. RVP budou zárukou, že se všem žákům dostane srovnatelného vzdělání odpovídajícího potřebám společnosti na prahu 21. století, vzdělání potřebného pro jejich úspěšný a smysluplný osobní, občanský a pracovní život a pro uplatnění se na trhu práce ve zvoleném povolání.

5 Zákon č. 179/2006 Sb. a vyhláška č. 208/2007 Sb.⁵

Zákon upravuje systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, kvalifikaci, kvalifikační standardy a hodnotící standardy dílčí kvalifikace, práva a povinnosti účastníků dalšího vzdělávání a působnost orgánů vykonávajících státní správu v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Vzdělání pro určité povolání je možno získat pomocí dílčích a úplných kvalifikací. Je vytvářena Národní soustava kvalifikací, která umožní vytváření právě dílčích kvalifikací ale i kvalifikací úplných, pomocí kvalifikačních a hodnotících standardů.

Pro školský management se v této oblasti otevírá další možnost pro střední školství a to sice oblast vzdělávání dospělých podle tohoto zákona.

---

⁵ Sbírka zákonů: www.mvcr.cz : Zákon č. 179/2006 Sb. ze dne 30. března 2006, o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů. Vyhláška č. 208/2007 Sb. ze dne 7. srpna 2007 o podrobnostech stanovených k provedení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Vyhláška č. 208/2007 Sb. řeší více méně technické záležitosti jako je: obsah, struktura a způsob vedení Národní soustavy kvalifikací, podmínky a lhůty pro zařazování údajů týkajících se jednotlivých kvalifikací, formu zkoušky, výši úhrady za zkoušku, náležitosti a formu tiskopisu osvědčení a další podrobnosti.

6 Metodika tvorby školních vzdělávacích programů⁶

Tato metodická příručka, která byla vydána v roce 2008 Národním ústavem odborného vzdělávání, vychází ze zkušeností získaných při řešení systémového projektu MŠMT „PILOT S – Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů na vybraných SOŠ a SOU“, kdy učitelé z 30 pilotních škol vytvořili své ŠVP pro 24 oborů vzdělávání. Příručka nás v jednotlivých kapitolách provádí procesem vytváření ŠVP. Nejprve se věnuje pozornost motivaci pedagogů pro změny ve vzdělávání. Vysvětluje i zásadní pojmy reformy, jako jsou klíčové kompetence nebo průřezová témata, a radí jak s nimi nakládat ve školním kurikulu. Zvláštní pozornost je věnována v samostatné části plánování a formulaci výsledků vzdělávání. Příručka je doplněna příklady s ukázkami z pilotních ŠVP.

7 Projekt PILOT S⁷

Systémový projekt MŠMT s názvem Tvorba a ověřování pilotních školních vzdělávacích programů ve vybraných SOŠ a SOU (dále jen PILOT S), na který přispíval Evropský sociální fond a státní rozpočet, byl ukončen 31. července 2008. Projekt byl zahájen v červnu 2005 a jeho cílem bylo podpořit start kurikulární reformy ve středním odborném vzdělávání. Třicet škol dostalo možnost zkusit si vytvořit své ŠVP podle navržených RVP. Šlo o to zjistit, jak tyto školy zvládnou tvorbu ŠVP, jakou pomoc k tomu budou potřebovat i jaká bude reálná podoba jejich vzdělávacích programů. Projekt měl také ukázat, jak by se při tvorbě ŠVP mělo co nejefektivněji postupovat, jak bude zpracování ŠVP náročné, či na jaké problémy mohou školy narazit. V žádném

---

⁶ KAŠPAROVÁ, J. A KOL.: *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008

⁷ Program PILOT S: www.pilots.cz

případě nebylo záměrem projektu vytvořit vzorové ŠVP, ale získat zkušenosti přenositelné na všechny odborné školy i na tvorbu ŠVP.

Tvorba ŠVP probíhala v 10 oborech vzdělání a výučním listem a ve 14 oborech maturitních – celkem vzniklo 53 ŠVP. Školám metodicky pomáhali pracovníci NÚOV a pedagogové měli k dispozici metodiku tvorby ŠVP, připravenou pro tento účel. Přesto měly školy dost volnosti rozhodnout se o pojetí vzdělávání i o koncepci svého ŠVP. Mohly zvážit, zda ŠVP bude zpracován klasicky s učebními předměty nebo modulově (k tomu se přiklonily jen dvě školy). Tým učitelů se také mohl rozhodnout, co chce ve výuce změnit a co ponechat, jaké budou hodinové dotace vyučovacích předmětů. Každá škola zapojená v projektu měla své sociální partnery, s nimiž analyzovala možnosti uplatnění absolventů v regionu, zjišťovala požadavky zaměstnavatelů na kompetence žáků a konzultovala odborný profil absolventa. Po dohodě se zaměstnavateli pak zvolila, jakým způsobem bude probíhat praktické vyučování i jaké formy bude mít spolupráce s podniky v průběhu výuky podle ŠVP.

Od začátku práce na ŠVP bylo velmi důležité sebehodnocení školy. Školní týmy při něm získávají zpětnou vazbu o sociálním klimatu na škole a o výsledcích své práce. V této fázi byl nejvíce zapojen vrcholový management školy. Právě na řediteli školy bylo, jak široké spektrum zaměstnanců, žáků a rodičů do sebehodnocení zapojí. Vlastní práce na ŠVP včetně jejich posuzování v NÚOV trvaly devět měsíců. Kvalita i rozsah vytvořených ŠVP byla různá. Najdeme v nich řadu podnětných a dobrých příkladů, ale i nedostatky. Je to přirozené, protože se jedná o pilotní ŠVP, na nichž se všichni učili, a které budou po skončení pokusného ověřování upraveny. Ne vše se hned napoprvé povedlo, důležité ale je, že vzdělávací programy odpovídají podmínkám na dané škole, že vedou ke změně stylu práce učitelů a ke zlepšování výuky i celkového klimatu školy.

V závěru této části je vhodné shrnout systém kurikulárních dokumentů.

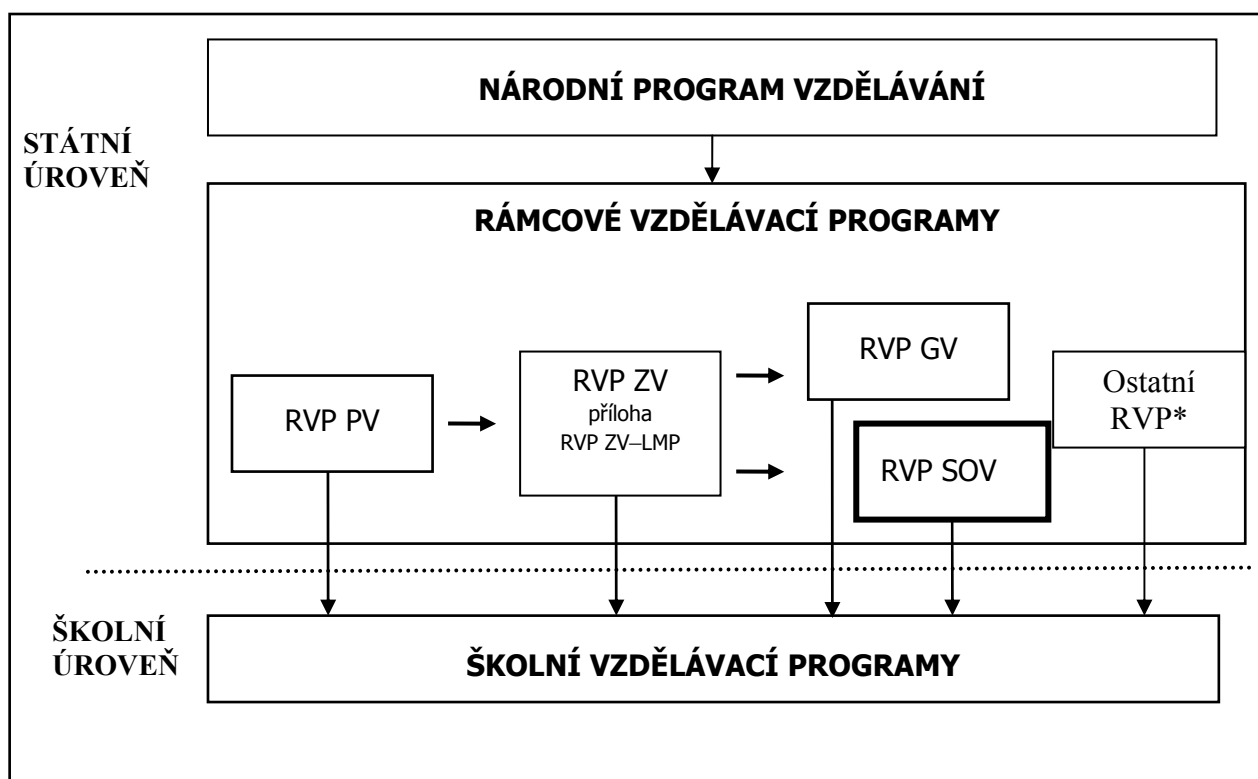

Schéma č.1.- Systém kurikulárních dokumentů⁸

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP); RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání.

* Ostatní RVP – rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání, případně další.

⁸ Převzato z: RVP pro ZV. Metodický portál RVP, 2007.

2.3 Organizace spojené s tvorbou a uplatněním ŠVP na školách

1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

MŠMT je ústředním orgánem státní správy. Je mu podřízena Česká školní inspekce. Přípravuje návrhy zákonů, předkládá za rezort podklady potřebné pro sestavení návrhů státního rozpočtu. Schvaluje vydávané RVP.

2 Národní institut pro další vzdělávání (NIDV)

NIDV je příspěvkovou organizací MŠMT. Vznikl na začátku roku 2004 spojením 14 krajských pedagogických center. Institut zpočátku působil pod názvem Pedagogické centrum Praha. Později bylo rozhodnuto o jeho přejmenování. Pod novým názvem funguje od 1. 4. 2005. NIDV připravuje a nabízí přednášky, kurzy a semináře pro další vzdělávání učitelů. Jeho výhodou je celostátní působnost a široká lektorská základna. Organizoval projekt Koordinátor věnovaný přípravě koordinátorů ŠVP. Koordinátoři jsou součástí středního managementu škol.

3 Výzkumný ústav pedagogický v Praze (VÚP)

VÚP je resortním výzkumným ústavem MŠMT, jeho přímo řízenou organizací. Odborná činnost ústavu se zaměřuje na oblast předškolního a základního vzdělávání, středního všeobecného vzdělávání a na vzdělávání dětí a mládeže se speciálními a specifickými vzdělávacími potřebami.

4 Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV)

NÚOV je organizací přímo řízenou MŠMT a společně s ním zpracovává koncepce pro další rozvoj odborného vzdělávání. Při své činnosti vychází z konceptu celoživotního učení, tvoří, inovuje a posuzuje kurikulární dokumenty na úrovni státní. Zaměřuje se na střední a částečně i vyšší odborné vzdělávání. Je zpracovatelem RVP pro odborné vzdělávání.

5 Česká školní inspekce (ČŠI)

Je zřízena od 1. 1. 2005 na základě školského zákona jako správní úřad s celostátní působností, který je organizační složkou státu a účetní jednotkou. Organizačně je členěna na ústředí ČŠI se sídlem v Praze a inspektoráty ČŠI. V rámci kurikulární reformy bude dohlížet na uplatňování ŠVP v praxi, na jeho soulad s RVP.

6 Evropský sociální fond v ČR (ESF)

ESF je hlavním finančním nástrojem Evropské unie pro investice do lidí. Podporuje zaměstnanost a pomáhá lidem zvyšovat jejich vzdělání a kvalifikaci. Uskutečňuje se to v rámci programů vzdělávání pro konkurenceschopnost, lidské zdroje a zaměstnanost, Praha - Adaptabilita. ESF poskytuje školství finanční podporu. Ministerstvo práce a sociálních věcí řídí pomoc z ESF v ČR, dalším partnerem pro realizaci je mimo jiné i MŠMT. Podporuje například pomoc nezaměstnaným lidem při vstupu na trh práce nebo celoživotní vzdělávání.

3 Rámcové vzdělávací programy

RVP je závazným dokumentem pro všechny školy poskytující střední odborné vzdělávání, které ho musí respektovat a rozpracovat ve svých ŠVP. RVP není pedagogickým dokumentem ani metodickým návodem nebo komplexním didaktickým projektem, který zahrnuje návod či doporučení pro realizaci výuky. Vyučovací formy, metody a postupy jsou plně v kompetenci každé školy a musí být součástí příslušných ŠVP. RVP jsou základním prvkem kurikulární reformy.⁹ Podle nich si školy musí do dvou let připravit své vlastní vzdělávací programy, které budou vyhovovat školám i požadavkům daného regionu. Pro každý obor vzniká samostatný RVP a zároveň se redukuje původních 800 oborů na přibližně 250 obecněji koncipovaných oborů. RVP pro odborné školy jsou připravovány postupně v Národním ústavu odborného vzdělávání a schvaluje je MŠMT.

Smyslem RVP je stanovit závaznou úroveň pro jednotlivé etapy vzdělávání, kterou by měli dosáhnout všichni žáci. Odvíjet tuto úroveň od úrovně vědomostí a dovedností, které je žák schopen na konci vzdělávání prokázat, nikoli jen od výčtu učiva, které se má „naučit“. Umožnit ředitelům a učitelům rozhodovat o podobě vzdělávání na své škole a posílit jejich zodpovědnost za obsah a kvalitu vzdělávání. RVP jsou zpracovány pro obory vzdělání zařazené v nové soustavě oborů vzdělání. Pro každý obor vzdělání existuje jeden RVP.

3.1 Změny ve vzdělávání podle RVP

Podle reformy ve vzdělávání, kterou představují RVP, škola přestala být hlavním zdrojem informací a je vystavena ostré konkurenci atraktivnějších informačních zdrojů. Současná škola již nestačí rychlosti rozvoje vědy a techniky. Musí respektovat společnost znalostní, lidské zdroje a učení jako nástroj rozvoje ekonomiky.

Management všech škol musí v RVP najít funkce současné školy a zapracovat je do svých ŠVP. Funkce školy spočívají v podpoře rozvoje osobnosti, posílení soudržnosti společnosti, podpoře demokracie, otevřenosti a spolupráce, a dále v podpoře zaměstnanosti a prosperity.

---

⁹ Rámcový vzdělávací program, kód a název oboru vzdělání: 36-47-M/01 Stavebnictví

Škola se musí ubírat následujícími směry proměny:

- chápat vzdělání jako příležitost
- chtít realizovat celoživotní učení
- otevřít školu společnosti
- připustit proměnu tradiční školy
- zvládat metody, jak informace vybírat, zpracovávat a aplikovat
- vytvořit systém základních znalostí a dovedností
- zvládat rychlé a neustálé změny
- být ochotna řešit vzniklé problémy

Škola pro žáka musí být smysluplná, musí být místem pro objevování nových informací bez rizika a strachu. Žák bude mít prostor pro seberealizaci a bude mít příležitost k úspěchu.

Hlavním cílem změny ve vzdělávání je proměna tradiční školy, jejímž hlavním úkolem se stává vytvoření pevné základny pro celoživotní učení, vybavit žáky nezbytnými nástroji, aby to uměli, a motivovat je k němu. Škola musí usilovat o to, aby vzdělání mělo pro všechny žáky smysl a osobní význam. To vyžaduje nejen změnu obsahu vzdělání, metod a forem výuky, ale i změnu klimatu a prostředí školy, které se projevují na více úrovních: v charakteru vztahu mezi učitelem a žákem, který by měl být založen na partnerství a vzájemném respektu, v důrazu na výchovnou funkci školy a rozvíjení interpersonálních a sociálních vztahů, v rozšíření příležitosti k aktivní a tvořivé činnosti, v utváření školní komunity jako modelu demokratické společnosti.

3.2 Reforma odborného vzdělávání

Požadavky na odborné vzdělávání a způsobilosti (kompetence) absolventů vycházejí z požadavků trhu práce popsanych v profesních profilech a kvalifikačních standardech, na jejichž zpracování se podíleli představitelé zaměstnavatelů. Na rozdíl od dosavadních učebních dokumentů, které vymezují obecné cíle vzdělávání a zejména učivo, které se mají žáci naučit, RVP stanovují především výsledky (výstupy) vzdělávání – co má žák umět a být schopen na určité úrovni odpovídající jeho předpokladům prokázat. Učivo není cílem vzdělávání, ale prostředkem k dosažení požadovaných výstupů.

RVP kladou důraz na význam všeobecného vzdělání pro rozvoj žáků a na jeho průpravnou funkci pro odborné vzdělávání a pro získání kompetencí potřebných k výkonu povolání. Všeobecné vzdělávání je důležité pro celoživotní učení, pro porozumění současným jevům ve společnosti i rychlému vývoji vědy a techniky a pro přizpůsobení se měnícím se životním i pracovním podmínkám. Do všeobecného vzdělávání je nově začleněno vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích (ICT) a základní ekonomické vzdělávání, které byly dosud řazeny do odborných vyučovacích předmětů. Obsah vzdělávání je v RVP koncipován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí. Usiluje se o funkční propojení teorie a praxe. RVP stanovují i průřezová témata, která plní výchovnou a motivační funkci. Škola je může realizovat nejen ve výuce, ale také jinými aktivitami.¹⁰

Naše školství má tradičně uznávanou vysokou úroveň. Důvody pro zásadní a komplexní kurikulární změnu nacházíme ve dvou oblastech. V oblasti společenské a ekonomické a dále jde o důvody vnitřní, spočívající ve škole. Důvody společenské a ekonomické spočívají v podstatné změně charakteru pracovního trhu, v potřebě adaptabilní a flexibilní pracovní síly a v nutnosti pracovat se stále novými informacemi a vyrovnávat se s jejich množstvím. Mezi důvody vnitřní patří společenské a finanční ocenění učitelů, současná neexistující motivace žáků školou, nezájmem žáka o školu, protože škola je nutnost.

Pod pojmem nová kurikulární reforma je třeba vidět:

- nové vymezení pravomocí a odpovědností škol, pedagogů
- návaznost a propustnost vzdělávání, tj. podpora celoživotního vzdělávání
- změna cílů vzdělávání – důraz je kladen na kompetence a vyváženost vzdělávání
- úpravu obsahů vzdělávání – jejich koncipování ve větších celcích
- diferenciaci a individualizaci vzdělávání
- aktivizaci učitelů, jejich týmovou práci, profesionalitu
- nové aktivační a motivační metody výuky, motivační hodnocení, sebehodnocení

---

¹⁰ Rámcový vzdělávací program, kód a název oboru vzdělání: 36-47-M/01 Stavebnictví

Pod pojmem KURIKULUM¹¹ se rozumí:

1. vzdělávací program, projekt, plán
2. průběh studia a jeho obsah
3. obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení

Kurikulum školy je jednou částí celku, který vytváří tzv. úspěšnou školu. Jsou specifikovány klíčové oblasti úspěšné školy a to: management školy, klima školy, zdroje, kurikulum školy a výsledky školy.

Komplexní kurikulum školy má tyto části (schéma č. 2):

Formální kurikulum – je vlastní vzdělávací program školy.

Neformální kurikulum – jsou rozšiřující aktivity školy.

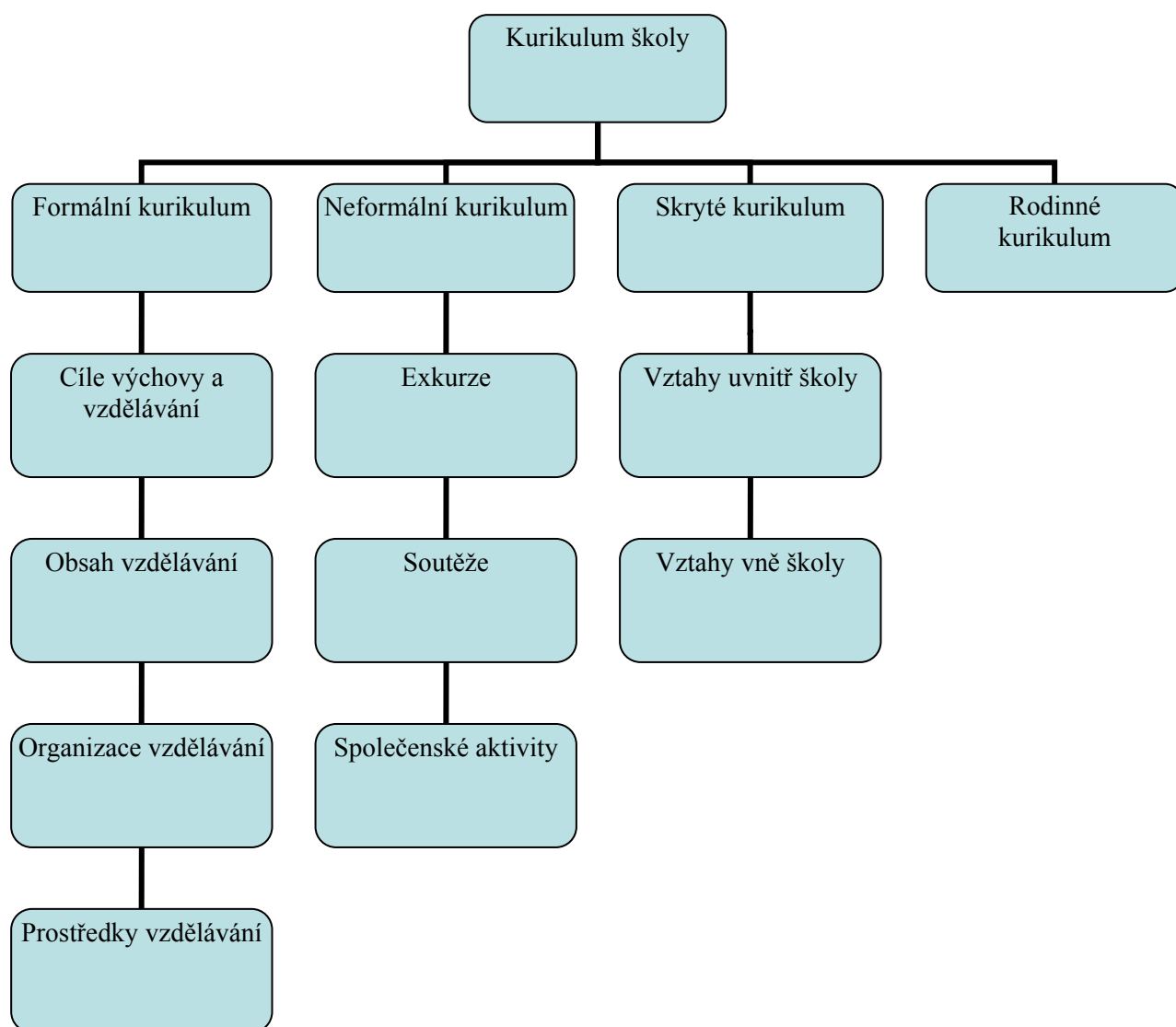
Skryté kurikulum – tvoří klima školy, vztahy mezi učiteli a žáky, postavení a vztahy školy ve vzdělávací soustavě, složení učitelského sboru.

Rodinné kurikulum – představuje to, co se děje v rodinném zázemí žáka a ovlivňuje vztah žáka ke vzdělávání.

---

¹¹ PRUCHA, J. A KOL. *Pedagogický slovník*. Praha, Portál 2003.

Schéma č. 2

Vzdělávání vymezené v RVP vychází ze čtyř cílů vzdělávání pro 21. století formulovaných komisí UNESCO (tzv. Delorovy cíle)¹²:

- učit se poznávat
- učit se jednat
- učit se žít mezi lidmi
- učit se být

¹² Učení je skryté bohatství. Zpráva mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 21. století“. Praha, Pedagogická fakulta UK, Ústav výzkumu a rozvoje školství 1997.

Učit se poznávat předpokládá, že člověk se učí učit se.

Učit se jednat se vztahuje k akční gramotnosti. Znamená to, že co se žák naučil, musí umět využívat v praxi, tedy být připraven reagovat na změny v pracovním prostředí a technologiích.

Učit se žít mezi lidmi znamená zvládnout dovednost komunikace, spolupráce i prosté existence vedle druhých i s druhými.

Učit se být znamená umět si stanovovat priority, činit osobní rozhodnutí, nést odpovědnost sám za sebe.

Tyto principy nelze žákům pouze teoreticky vysvětlovat. Musí proniknout do klimatu školy a prostředí třídy, stát se součástí hodnot a filosofie školy, součástí skrytého kurikula, částí sdíleného chápání psaných i nepsaných pravidel života ve škole.

3.3 Vznik a fáze RVP pro střední odborné vzdělávání

Tvorba RVP pro obory středního odborného vzdělávání byla zahájena v roce 2000, vyvrcholila v prosinci 2006 předáním první skupiny RVP ke schvalovacímu řízení na MŠMT. V průběhu roku 2007 byly postupně dopracovávány RVP pro druhou vlnu schvalovacího řízení. Reforma probíhá postupně a výuka podle ní začne ve školním roce 2009/2010. Poslední vlna reformy bude ukončena ve školním roce 2011/2012.

Pro názornost je uveden následující přehled:¹³

1. vlna schválena do 31. 8. 2007	Vydáno 61 RVP OV pro výuku od 1. 9. 2009	29 RVP pro obory vzdělání kategorie H (střední vzdělání s výučním listem) 32 RVP pro obory vzdělání kategorie M, L (střední vzdělání s maturitní zkouškou)
---	---	---

První skupina RVP vydaných do 31. 8. 2007 nahrazuje celkem 323 oborů soustavy.

2. vlna schválena do 31. 8. 2008	Vydáno 82 RVP OV pro výuku od 1. 9. 2010	41 RVP pro obory vzdělání kategorie H (střední vzdělání s výučním listem) 11 RVP pro obory vzdělání kategorie E (střední vzdělání s výučním listem) 21 RVP pro obory vzdělání kategorie M (střední vzdělání s maturitní zkouškou) 9 RVP pro obory vzdělání kategorie L (střední vzdělání s maturitní zkouškou)
---	---	---

Druhá skupina RVP vydaných do 31. 8. 2008 nahrazuje celkem 180 oborů soustavy.

¹³ Převzato z www.nuov.cz.

3. vlna – prosinec 2008

Na MŠMT bylo předáno **70 RVP** pro odborné školy.

Jedná se o kategorie H, E, M, L, J a obory konzervatoří.

Poté proběhne diskuze a schvalovací řízení podobně jako u předcházejících skupin.

Tato skupina RVP by měla být vydána do 31. 8. 2009, pro výuku od 1. 9. 2011.

Již nyní má Národní ústav odborného vzdělávání spolu s MŠMT představu o 4. vlně tvorby RVP na základě zkušeností a požadavků škol.

3. 4 Pojetí odborného vzdělávání v RVP

Koncepce odborného vzdělávání vyjádřená v RVP vychází, jak již bylo uvedeno, z principu celoživotního vzdělávání, které je charakteristické pro znalostní společnost. Jsou vyjádřeny v již výše uvedených pilířích vzdělávání. Od těchto pilířů jsou odvozeny požadavky na profil absolventa a na obsah vzdělávání. Profil absolventa je v RVP popsán pomocí kompetencí, které vypovídají o tom, co lze od absolventa očekávat, jaké činnosti je schopen vykonávat, jak by se měl projevovat. V tom se liší od současných popisů profilu absolventa, které obsahují především výčet vědomostí.

Kompetence je pojem, který se nyní uplatňuje v české i zahraniční pedagogice a kurikulárních dokumentech, snažící se postihnout, že cílem vzdělávání není jen osvojení poznatků a dovedností, ale i vytváření způsobilostí potřebných pro život nebo výkon povolání. Chápeme jím ohraničené struktury schopností a znalostí a s nimi související dovednosti, postoje a hodnotové orientace, které jsou předpokladem pro výkon žáka – absolventa ve vymezené činnosti.

Profil absolventa charakterizují dva okruhy kompetencí: 1) kompetence klíčové - KK

2) kompetence odborné - KO.¹⁴

3. 4. 1 Klíčové kompetence v RVP odborného vzdělávání

Jedná se o soubor požadavků na vzdělání, zahrnující vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a pracovní uplatnění. Jsou univerzálně použitelné v různých situacích. Ve výuce se neváží na konkrétní vyučovací předměty, ale lze je rozvíjet prostřednictvím

---

¹⁴ Rámcový vzdělávací program, kód a název oboru vzdělání: 36-47-M/01 Stavebnictví, S.7.

všeobecného i odborného vzdělávání, v teoretickém i praktickém vyučování, ale i prostřednictvím různých dalších aktivit doplňujících výuku, kterých se žáci sami aktivně účastní. KK odborného vzdělávání se odvíjejí od Evropského referenčního rámce klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání a navazují na KK RVP ZV.

Představují všeobecný profil absolventa. Na jejich vytvoření se podílí také odborná složka vzdělávání. Důraz na ně klade sféra práce, která požaduje od absolventů komunikativní kompetence, kompetence k řešení problémů a týmové práci. Klíčové kompetence jsou důležitým vzdělávacím cílem.

Soubor klíčových kompetencí RVP odborného vzdělávání tvoří:¹⁵

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence personální a sociální
- kompetence občanské a kulturní povědomí
- kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- kompetence matematické
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií

3. 4. 2 Odborné kompetence v RVP odborného vzdělávání

Jsou vymezeny ve vztahu k povoláním, pro která je daný RVP připravuje. Byly stanoveny na základě popisů povolání a ve spolupráci se zástupci zaměstnavatelů a škol. Součástí odborných kompetencí jsou ve všech RVP také kompetence k BOZP a požární ochraně, kompetence k jakosti a kvalitě práce, k ekonomickému a ekologickému jednání, protože jsou považovány za významné pro každou činnost. Tyto tři kompetence jsou společné pro všechny obory.

Pojem kompetence je novým pojmem v naší pedagogice. Je vymezen jako soubor odborných vědomostí, dovedností, odpovídajících hodnot a postojů důležitých pro to, aby jednotlivec byl způsobilý – kompetentní - k nějaké činnosti, způsobu jednání apod. Jeho význam je širší než pojem dovednost, který se doposud používal. Kompetence mnohem přesněji vymezují požadavky na výstupy vzdělávání než pouhý výčet vyučovacích předmětů nebo učiva.

---

¹⁵ Rámcový vzdělávací program, kód a název oboru vzdělání: 36-47-M/01 Stavebnictví

3. 4. 3   Obsah vzdělávání podle RVP

Obsah vzdělávání je v RVP chápán jako prostředek k dosažení požadovaných kompetencí absolventa. Je vymezen formou kurikulárních rámců, je koncipován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí, které se člení na obsahové okruhy. Nadpředmětové pojetí dává školám možnost lépe přizpůsobit rozvržení učiva podmínkám vzdělávání než stávající učební dokumenty. Umožňuje funkčně propojovat učivo z různých vzdělávacích oblastí nebo obsahových okruhů, a tak odstraňovat duplicity ve výuce, integrovat učivo pro několik oborů, propojovat teorii s praktickým výcvikem, kombinovat v rámci jednoho předmětu výuku ve třídě s jinými vzdělávacími aktivitami. Odborný výcvik a odborná praxe jsou začleněny do vybraných obsahových okruhů a jsou vymezeny hlavně ve výsledcích vzdělávání jako dovednosti a činnosti, které by měli žáci ovládat.

V RVP je obsah vzdělávání uveden formou požadovaných výsledků vzdělávání a jim odpovídajícího učiva. Výsledky vzdělávání jsou novým prvkem, který se používá pro plánování vzdělávání. Tím se právě RVP významně liší od klasických učebních dokumentů, ve kterých se plánuje především učivo. Výsledky vzdělávání jsou vyjádřeny z pozice žáka a vypovídají o tom, jakými dovednostmi, návyky a postoji by měl žák disponovat, jak by měl používat získané vědomosti. Z hlediska učitele jsou cílem, ke kterému by výuka měla směřovat.

Výsledky vzdělávání ukazují, jaké učivo a jaké výukové strategie jsou nezbytné pro jejich dosažení, tzn., že příslušné učivo je vlastně zahrnuto již v samotném výsledku. Proto RVP neuvádějí podrobný výčet učiva, ale pouze rámcový přehled.

3. 4. 4 Odborné a všeobecné vzdělávání uvedené v RVP

RVP striktně nedělí obsah vzdělávání na všeobecný a odborný. Ve čtyřletých oborech vzdělání s maturitní zkouškou je kolem 45% všeobecného vzdělávání a ve tříletých oborech vzdělání s výučním listem to je 30%. Jako všeobecné vzdělávání je v RVP nově chápáno i vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích a ekonomické vzdělávání, které byly dosud začleňovány do odborného vzdělávání. Obsah všeobecného vzdělávání navazuje na RVP základního vzdělávání.

Odborná složka je v RVP chápána jako jedna oblast zahrnující několik obsahových okruhů. Ve srovnání s dosavadními vzdělávacími programy je vymezena obecněji. Stanoví pouze stěžejní učivo, nezbytné pro dosažení požadovaných odborných kompetencí absolventa a funkčně propojuje teoretické vědomosti a praktické dovednosti.¹⁶

RVP jsou zpracovány tak, že vymezují obsah odborného vzdělání obecně a užší profilace oboru vzdělání je zcela na rozhodnutí školy. Je důležité, aby se konkretizace odborného vzdělávání v ŠVP prováděla na základě analýzy trhu práce a ve spolupráci se sociálními partnery školy. RVP stanoví pro každou oblast vzdělávání počet hodin potřebný pro jejich osvojení a podíl praktického vyučování. Minimální počet disponibilních hodin pro školy tvoří v RVP maturitních oborů 20%, pro obory s výučním listem 16%. Vzdělávací oblasti a časové rozvržení jsou závazné.

Nesmíme zapomenout na průřezová témata, která plní funkci výchovnou a napomáhají k vytváření klíčových kompetencí absolventů. Jejich začlenění je závazné, ale způsob realizace je ponechán na škole.

---

¹⁶ Rámcový vzdělávací program, kód a název oboru vzdělání: 36-47-M/01 Stavebnictví

4 Školní vzdělávací programy

Školní vzdělávací program je vizitkou školy, jedním z předpokladů úspěšnosti jejích absolventů. Je to pedagogický dokument, podle kterého se bude vyučovat a zajišťovat výchova a vzdělávání žáků na konkrétní škole. Nastavuje pedagogickou koncepci školy, která zohledňuje místní podmínky výuky. Možnosti současného a perspektivního uplatnění žáků na pracovním trhu v regionu.

ŠVP si zpracovávají školy samy. Zde přichází ke slovu role managementu školy – ředitele, který ho schvaluje a vydává. Tím se výrazně posiluje pedagogická autonomie škol a jejich odpovědnost za vzdělávání. To ovšem neznamená, že o cílech a obsahu vzdělávání budou rozhodovat pouze samy školy. ŠVP musí být zpracován v souladu s RVP, který také stanoví pravidla pro tvorbu ŠVP a jejich podobu. Soulad ŠVP a příslušným RVP bude kontrolovat Česká školní inspekce. Kvalitu ŠVP bude kontrolovat samotná veřejnost – rodiče, žáci, zaměstnavatelé a jiní zájemci. Každá škola bude tedy mít svůj vlastní vzdělávací dokument, zpracovaný ke konkrétnímu oboru nebo skupině oborů.

4.1 Příprava na tvorbu ŠVP na školách

Má-li ŠVP vyjadřovat plány a vzdělávací koncepci školy, zohledňovat místní prostředí a podmínky vzdělávání, jeho tvorba by neměla být pouze záležitostí managementu školy, ale celého pedagogického sboru. Měla by vycházet z důkladné analýzy – evaluace školy, na kterém by se měli podílet všichni zaměstnanci a veřejnost.

4.1.1 Podmínky nutné k tvorbě ŠVP

Hlavní podmínkou pro tvorbu ŠVP je učitel. Ten musí zvládat jak odborné dovednosti zahrnující poznatky daného oboru, tak i řadu dovedností pedagogických. Každá změna je proces dlouhodobý a kvalita každé školy začíná u učitele.

Základní pedagogické dovednosti jsou:¹⁷

- plánování a příprava: stanovení výukových cílů, struktura hodiny, vhodné pomůcky...
- realizace vyučovací jednotky: motivace žáků k učení, kladení vhodných otázek...
- řízení vyučovací hodiny: strategie řízení třídy, plynulý přechod mezi činnostmi...
- klima třídy: prostředí učebny, vztah žák – žák, učitel – žák, učitel – rodič...
- kázeň: poznat příčiny nevhodného chování žáka, předcházet jim, výchovná role učitele...
- hodnocení prospěchu žáka: znát typy a cíle hodnotících činností, jejich provádění...
- reflexe a sebehodnocení vlastní práce: znát a používat evaluační metody, zpětná vazba...

Základní kompetence učitele:

- pedagogická: kvalifikovaná orientace na vzdělávací předpoklady žáka a jejich optimální realizace ve vyučování a učení, vytváření podmínek pro vývoj těchto předpokladů, probouzení zájmu žáků...
- oborově didaktická: kvalifikovaná orientace na vzdělávací význam vyučovacího předmětu a jeho realizaci ve vztahu ke konkrétní třídě, žákům, patřičné zvládnutí vědeckých základů vyučovacího předmětu či příslušné oblasti, všeobecné kultivace, techniky a technologie práce, didaktická tvořivost...
- pedagogicko-organizační: kvalifikovaná orientace v řízení vztahů a činností ve školní třídě tak, aby vzniklo efektivní prostředí pro učení, vytváření podpůrného a stimulačního klimatu, organizační strategie, zapojování rodičů, kooperace učitelů různých předmětů...
- kvalifikovaná pedagogická sebereflexe: analýza vlivu vlastního myšlení a jednání se žáky, spojená se schopností projektovat své celoživotní vzdělávání...

Učitelé, kteří se denně setkávají jako kolegové v jedné škole, mají obvykle mezi sebou dobré mezilidské vztahy, jsou to odborníci vysokoškolsky vzdělaní a mají jasnou představu o svém uplatnění v instituci zvané škola. To ale neznamená, že spolu dokáží efektivně pracovat na přidělených úkolech, že jsou schopni přijímat týmové role, že se vždy snaží dosáhnout společných cílů.

---

¹⁷ Pedagogické dovednosti podle Ch. Kyriacou

Cílem každého ředitele školy je vytvoření efektivního pracovního týmu. A to není jednoduchý úkol. Plánování rozvoje týmové práce patří k důležitým součástem plánu rozvoje školy. Ředitel školy by měl pedagogický sbor získávat pro společné dílo a posilovat svůj pedagogický tým kvalitními odborníky. Tyto představy při tvorbě ŠVP realizuje ředitel školy v součinnosti s koordinátorem tvorby ŠVP.

Při vytvoření efektivního pracovního týmu musí každý pedagogický sbor projít čtyřmi fázemi vývoje:

1. formování skupiny
2. krystalizace skupiny
3. vytváření skupinových norem
4. aktivní práce skupiny

Tyto fáze vývoje se projevují v manažerských činnostech jako je: plánování, organizování, motivace a komunikace, vedení. Koordinátor si vybírá členy týmu, motivuje je a komunikuje s nimi. Plánuje cesty, jak dosáhnout cíle pomocí členů týmu. Koordinátor je připraven rozhodovat případné spory uvnitř skupiny.

1. Formování skupiny

Velmi důležitá fáze pro utváření vztahů. Je nutno znát členy sboru, jejich názory.

- vzájemné poznávání, výměna názorů
- formulace společných cílů
- poznávání a strukturování skupiny podle typů osobnosti
- ujasnění četnosti setkání, způsobu komunikace

2. Krystalizace skupiny

Tato fáze je nezbytná pro vyjasnění postojů jednotlivců, pro tvorbu atmosféry. Skupina se musí v této fázi naučit společně řešit konflikty způsobem přijatelným pro všechny.

- upřesňování postupů a strategií, polarizace názorů, vnímání postojů jednotlivců
- zvolení nebo jmenování přirozených vůdců
- stanovení postupů při konfliktech a nesouhlasu

3. Vytváření skupinových norem

Do této fáze patří seznámení se se Zásadami pro dorozumění, které by měli vzít všichni členové týmu na vědomí. Jedná se o:

- vytváření norem, pravidel chování
- pozitivní komunikaci a chování
- vzájemnou spolupráci

Zásady pro dorozumění:¹⁸

- Vyjadřuj se přímo, otevřeně, klidně a věcně.
  - Buď stručný.
  - Říkej jen to, co skutečně míníš udělat, co skutečně myslíš vážně.
  - Důsledně odlišuj prožitek od názoru.
  - Buď čitelný ve svých projevech.
  - Respektuj osobnost svého partnera a vyžaduj respekt vůči sobě.
  - Využívej taktiky T – F – T – („Tit-For-Tat“)
- „Oplácej stejným jako partner, ale vždy alespoň o něco málo lépe.“

4. Aktivní práce skupiny

V této fázi je sbor schopen pracovat na zadaných úkolech efektivně, v týmu. Před vedoucími jednotlivých skupin stojí úkol přidělit členům skupiny týmové role a směřovat k naplňování stanoveného cíle cestou týmové práce.

- rozdělení funkcí a týmových rolí
- specializace členů týmu
- hledání postupu a řešení problémů

Závěrem této části lze říct, že efektivní pedagogický sbor znamená cestu k efektivní výuce. V týmu se jednotlivci mohou mnohému naučit, vytvořit společně to, co by sami nedokázali, a zároveň být prospěšní tím, co umí a vkládají do společné práce.

4. 1. 2 Jak prozkoumat současný stav školy

Na začátku práce na školním vzdělávacím programu by měla stát jakási inventura toho, co všechno je na škole hotovo, kde jsme na dobré cestě, co se naopak nelíbí, co nemůžeme změnit k lepšímu už delší čas. Metod pro rozbor stavu školy je celá řada. Např. metoda „bod zlomu“ nebo analýza vzdělávacích potřeb sboru, analýza SWOT. Nejčastěji se používá analýza SWOT. Analýza obsahuje silné a slabé stránky školy, příležitosti a hrozby školy. Zpracováním SWOT analýzy se na škole pověří tým pracovníků, kteří zpracují poznatky o škole nejčastěji do tabulkové formy.

---

¹⁸ Zásady pro dorozumění podle J. Řezáče

4. 1. 3 Co obnáší tvorba ŠVP

Co musí udělat škola, aby se dopracovala svého ŠVP?

Škola musí:

1. Stanovit koordinátora a koordinační tým.
2. Promyslet a sepsat hrubý plán tvorby ŠVP na škole.
3. Uspořádat úvodní schůzku k tvorbě s celým pedagogickým sborem.
4. Zpracovat analýzu stavu školy.
5. Podle výsledků analýzy zpracovat přesný plán tvorby.
6. Vytvořit jednotlivé pracovní týmy.
7. Vytvořit jednoduchý komunikační systém mezi učiteli.
8. Věnovat čas vysvětlení jednotlivých pojmů, které se objevují nově.
9. Seznámit se s cíli podle RVP.
10. Pracovat s klíčovými a odbornými kompetencemi.
11. Zamyslet se nad očekávanými výstupy.
12. Pracovat s průřezovými tématy.
13. Sestavit učební plán a vytvořit učební osnovy jednotlivých předmětů.

4. 1. 4 Systém práce při tvorbě ŠVP

Příprava na tvorbu je dlouhodobý proces, kterým musí projít každá škola. Nesmí váznout komunikace a spolupráce mezi učiteli, mezi členy vedení a mezi vedením a učiteli. Velmi závažným rozhodnutím je, kdo bude koordinátorem ŠVP. Není vhodné, aby jím byl ředitel školy, vzhledem ke svým jiným úkolům spojeným s řízením školy. Ředitel by měl ve svém sboru najít takového pedagoga, který je vynikajícím učitelem s přesahem do všech předmětů, umí se výborně orientovat v systémech moderní pedagogiky, zvládá komunikaci s ostatními kolegy, dokáže s každým spolupracovat. Zároveň ho ostatní kolegové musí přirozeně uznávat. Má výborné vyjadřovací schopnosti a bez problémů pracuje na počítači.

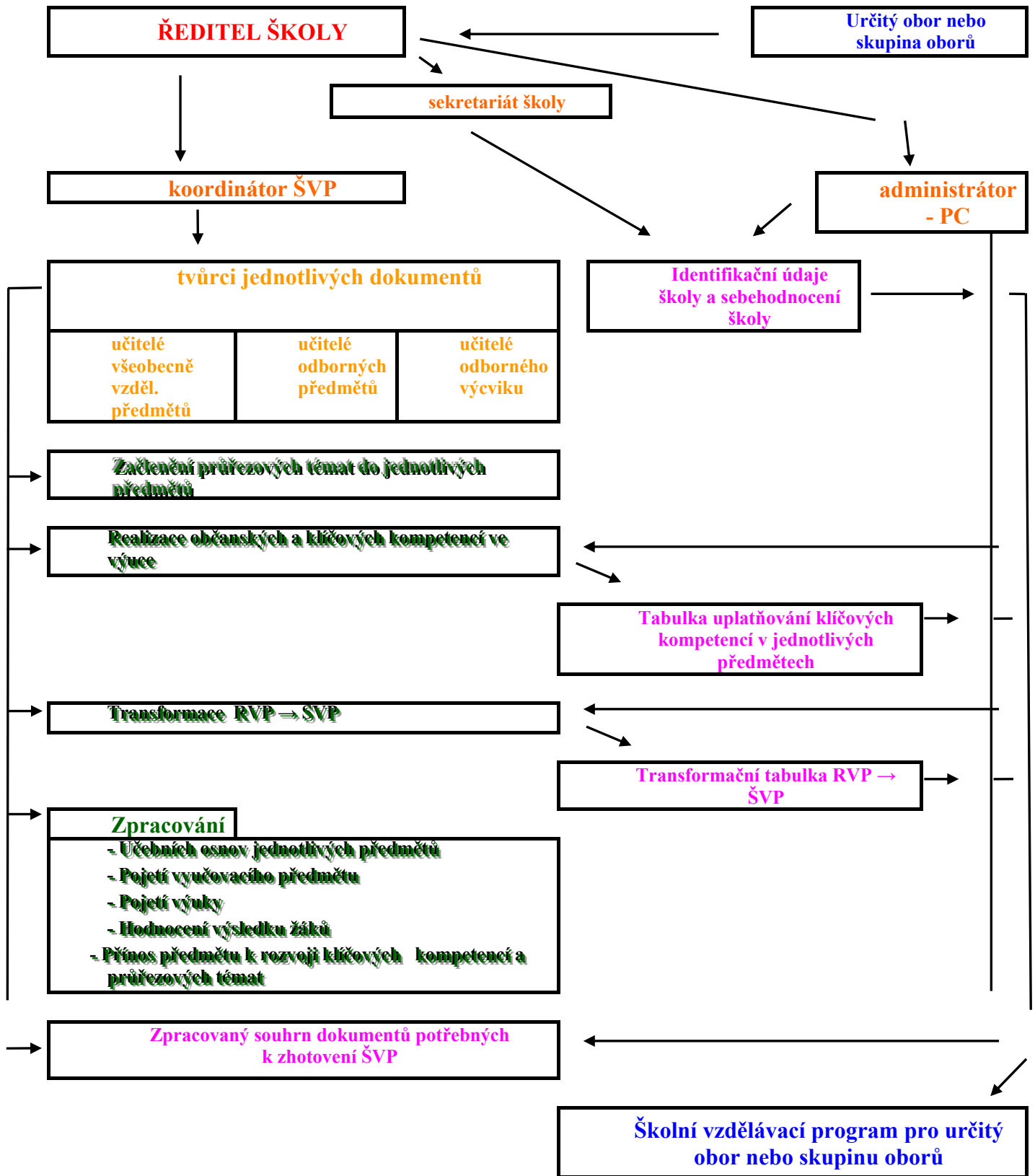
Prvním úkolem koordinátora je funkčně rozdělit jednotlivé pedagogy do pracovních skupin. Takto vytvořeným skupinám pak dává koordinátor cílené úkoly. Zde je zapotřebí spolupráce všech, dodržování dohodnutých termínů a dostatečný čas na práci

ve skupině. Nejprve se musí skupiny věnovat samotným kompetencím a pak až následně učivu. Též nesmí zapomenout na mezipředmětové vztahy a vazby na průřezová témata. Úkoly do skupin musí být konkrétní, všem předem jasné a zřetelné. Práce ve skupině má svá pravidla. V každé skupině je nutno vybrat si ze svého středu vedoucího skupiny zodpovídajícího za vše, co skupina vyprodukuje. Je hlavním prostředníkem v komunikaci mezi skupinou a koordinátorem celého ŠVP. V rámci skupiny dotyčný vedoucí rozděluje jednotlivé úkoly, stanovuje termíny a pomáhá s problémy, které se vyskytnou (viz. schéma č. 3 – algoritmus tvorby ŠVP).

Materiální zajištění tvorby ŠVP je velmi důležité. Pro tvorbu je potřeba mít dobře vybavenou učitelskou knihovnu. Kromě pedagogických a odborných knih mít různé učebnice, příručky, pracovní sešity a didaktické pomůcky. Nutností jsou i výkonné kopírky sloužící jako tiskárny pro počítače na škole. Počítače by měly být trvale připojeny na tiskárnu a na síť. Vše, co ve skupině vzniká, by mělo být dáváno do digitální podoby.

Schéma č. 3

Algoritmus tvorby Školního vzdělávacího programu

4.2 Evaluace školy a ŠVP

Evaluační činnosti jsou veškeré plánované a cílené aktivity školy směřující k ověřování, měření, posuzování a hodnocení výsledků a změn dosažených ve všech činnostech školy vymezených v ŠVP. Evaluace je zaměřená jak na cílovou, tak procesní stránku práce školy. Zabývá se výsledky výchovně vzdělávací práce, ale také podmínkami pro dosahování těchto výsledků. Zkoumá cesty a nástroje, které byly zvoleny pro dosahování cílů. Výsledky evaluace slouží k plánování dalších postupných cílů, k úpravě podmínek, k volbě nástrojů určených k dosahování cílů. Sebeevaluace - autoevaluace - je součástí evaluace. Je velmi komplexní.

Autoevaluace školy slouží k systematickému posuzování činnosti školy plánované v ŠVP.¹⁹ Její výsledky slouží jako zpětná vazba ke korekci vlastní činnosti a jako východisko pro další práci školy. Provádějí ji vlastní účastníci vzdělávacího procesu. Evaluace v novém systému vzdělávání je postavena na sebeevaluaci – škola bude sama vyhodnocovat nakolik dosáhla cílů, které si sama stanovila, a co pro jejich dosažení udělala.

Škola musí mít připraveny následující položky požadované v RVP:

1. zřetelně vymezené cíle, jak obecné, tak konkrétní
2. svá měřítka čili kritéria pro hodnocení práce školy, učitele, žáka
3. znalost nástrojů hodnocení čili různých postupů, metod, kterými se kvalita sleduje
4. svou argumentaci vůči odborné i laické veřejnosti - proč tak škola postupuje
5. vysvětlení, jak škola splňuje požadavky RVP.

Školský zákon č. 561/2004 Sb. stanovuje, že hodnocení školy se uskutečňuje mimo jiné jako vlastní hodnocení školy. Hodnocení školy dále provádí ČŠI a může je provádět též zřizovatel, pokud předem zveřejní kritéria takového hodnocení.

---

¹⁹ BÁČA, M. *Sebeevaluace – jako nástroj hodnocení školy a nástroj marketingového řízení školy*. Praha: PedF UK, 2002

Rámcovou strukturu vlastního hodnocení školy a kritéria pro toto hodnocení stanovuje ředitelům škol vyhláška č. 15/2005 Sb.²⁰ V části čtvrté této vyhlášky se říká, že vlastní hodnocení školy je zaměřeno na:

- cíle stanovené v koncepčním záměru rozvoje školy
- cíle, které si škola stanovila ve školním vzdělávacím programu
- způsob plnění cílů uvedených v RVP a odpovídajících právních předpisech
- oblasti, ve kterých škola dosahuje dobrých výsledků a naopak, kde potřebuje své výsledky zlepšit.

Vyhláška také stanovuje hlavní oblasti hodnocení školy:

- podmínky vzdělávání
- průběh vzdělávání
- podpora školy žákům a studentům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání
- výsledky vzdělávání žáků a studentů
- řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
- úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.

Jednotlivé fáze procesu autoevaluace jsou:

a/ motivační – pochopení nezbytnosti tohoto procesu

b/ přípravná – sestavení týmu, volba vhodných nástrojů, výběr metod

c/ realizační – vlastní uskutečnění

d/ evaluační – vyhodnocení získaných dat, zpracování výsledků, sestavení zprávy

e/ korektivní – na základě nedostatků se navrhnou možná řešení vedoucí ke zkvalitnění konkrétní oblasti

Vyhláška stanovuje, že vlastní hodnocení školy se zpracovává za období 1 – 2 školní roky. To znamená, že škola má vždy nejméně rok na zavedení příslušného opatření, které by mělo odstranit problémy v určité oblasti.

---

²⁰ Vyhláška MŠMT ČR č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

Kvalitu každé školy ovlivňují především lidé v ní. Z filozofie pozitivní motivace, zapojení všech lidí a využití všech zdrojů vychází tzv. celkové řízení kvality = TQM.²¹ Jde o filozofii trvalého zlepšování. Tato filozofie ovšem vyžaduje změnu kultury školy, tedy změnu cílů a hodnot, obrazu školy v očích veřejnosti, změnu postojů i metod. Znamená to změny v práci vedení školy i pedagogů, ale i změny v chování nepedagogických pracovníků školy. Jestliže k takovým změnám má dojít, musí všichni uvnitř školy mít možnost dělat svou práci dobře, a také získat za dobrou práci podporu a uznání. Komplexní řízení kvality předpokládá práci v týmech a umění vést lidi. Vedení školy by mělo umět motivovat učitele, žáky i provozní zaměstnance školy. Každý ve škole musí vědět, co je od něj očekáváno a co je mu nabízeno.

Pro názornost uveďme příklady mezi tradiční školou a školou vycházející z TQM:

Tradiční škola	Škola využívající TQM
orientace na vnitřní potřeby	orientace na zákazníka
zaměření na zjištění problémů	zaměření na prevenci
systematicky nerozvíjí pedagogický sbor	investice do lidí, systematické vzdělávání
stížnosti jsou nepříjemné	chápe stížnosti jako příležitost ke zlepšení
vedení kontroluje kvalitu	vedení školy řídí kvalitu na základě plánu, který zahrnuje všechny pracovníky

Na závěr této části uveďme čtyři důležité úrovně řízení kvality:

Týmové řízení = každý tým hodnotí pravidelně výkon každého člena skupiny i celého týmu vzhledem ke stanoveným cílům i podmínkám.

Individuální řízení = každý učitel si stanovuje osobní cíle, osobní odpovědnost i své osobní potřeby, individuální kontrola pak umožňuje korekci, která vede k dosažení kvalitních cílů.

Management kontroly = vedení školy musí zajistit úspěšné splnění stanovených cílů týmy i jednotlivci, vyhodnotit všechna získaná data a vyvodit z nich závěry pro další období.

²¹ VEBER.J.; A KOL: *Management: Základy, prosperita, globalizace*. Praha : Management Press, 2003.

Externí zprávy = vedení školy získává zprávy o škole od externích partnerů.

TQM je změnou dlouhodobou, proto se vedení školy musí postupně učit plánovat dlouhodobě, vyhledávat, využívat a v praxi ověřovat strategie, které povedou ke zvyšování kvality.

4.3 Vlastní struktura ŠVP

Při vlastní tvorbě ŠVP škola vychází ze struktury ŠVP uvedené v RVP oboru vzdělání.²² Jednotlivé části struktury ŠVP na sebe navazují a vymezují požadovaný obsah dokumentu, který škola rozpracuje podle svých podmínek a koncepčních záměrů svého rozvoje.

Struktura ŠVP:

1. úvodní identifikační údaje
2. profil absolventa
3. charakteristika školního vzdělávacího programu
4. učební plán
5. učební osnovy nebo vzdělávací moduly
6. popis způsobu rozvoje klíčových kompetencí a začleňování průřezových témat
7. popis materiálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání
8. charakteristika spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP.

4.3.1 Úvodní identifikační údaje

Školní vzdělávací programy nepodléhají žádné oficiální schvalovací proceduře, vydává je ředitel školy nebo školského zařízení. Dokumentace každého ŠVP by proto měla obsahovat titulní list s identifikačními údaji, na jejichž základě lze určit jeho příslušnost k RVP určitého oboru vzdělání. Do této části patří také údaje, které slouží k navázání komunikace se školou.

---

²² Rámcový vzdělávací program, kód a název oboru vzdělání: 36-47-M/01 Stavebnictví, S. 77.

Název a adresa školy, která školní vzdělávací program vytvořila.

Zřizovatel – obec, kraj, MŠMT a jiné osoby.

Název školního vzdělávacího programu může být vytvořen jeho tvůrci, nebo může být totožný s názvem oboru vzdělání. Pokud je vytvořen vlastní název ŠVP pak musí vyjadřovat vztah k příslušnému oboru vzdělání, být v souladu s profilem absolventa a charakterem oboru vzdělání. Nový název může mít motivační charakter nebo vyjadřovat odborné zaměření oboru vzdělání. Název ŠVP se uvádí na vysvědčení.

Kód a název oboru vzdělání odpovídá vládnímu nařízení o platné soustavě oborů vzdělání a jednoznačně identifikuje RVP, na jehož základě byl ŠVP vytvořen.

Stupeň poskytovaného vzdělání, délka a forma studia vychází z příslušného RVP.

Obsah ŠVP odpovídá skutečné struktuře ŠVP.

Jméno ředitele se uvádí nezkrácené včetně titulů.

Kontakty pro komunikaci se školou jsou jméno, telefonní číslo, fax, e-mailová adresa, adresa webu.

Platnost ŠVP uvádí se datum, od kterého ŠVP platí, vstupuje v platnost počínaje prvním ročníkem.

4. 3. 2 Profil absolventa ŠVP

Profil absolventa tvoří nejvýznamnější část ŠVP. Specifikuje kompetence absolventa a výsledky vzdělávání vymezené v RVP z hlediska záměrů školy. Odvíjí se od něj koncepce a obsah celého vzdělávacího programu. Je východiskem pro zpracování všech dalších částí ŠVP. Plní informační funkci uvnitř i vně školského systému, a to jak na vstupu, tak na výstupu. Měl by být napsán jazykem srozumitelným i laické veřejnosti.

Obsahuje:

- základní identifikační údaje
- popis uplatnění absolventa v praxi
- popis očekávaných výsledků vzdělávání absolventa
- způsob ukončení vzdělávání, stupeň dosaženého vzdělání

4. 3. 3 Charakteristika ŠVP

Informace obsažené v charakteristice vzdělávacího programu jsou důležité nejen pro ty, kteří se aktivně podílejí na jeho realizaci, ale i pro nadřízené orgány nebo veřejnost. Blíže se zde popisuje celkové pojetí vzdělávání v daném programu vyjadřující charakter pedagogické koncepce, kterou škola zastává, organizace výuky, realizace a rozsah praktického vyučování, klíčových kompetencí, průřezových témat a dalších vzdělávacích aktivit podporujících záměr školy v daném ŠVP. Specifikují se podmínky přijetí ke studiu a obsah a forma závěrečné zkoušky nebo profilové části maturitní zkoušky. Charakteristika nemusí být rozsáhlá, ale musí být napsána tak, aby umožňovala učinit si dostatečně jasnou představu o průběhu studia podle daného vzdělávacího programu.

4. 3. 4 Učební plán ŠVP

Učební plán tvoří organizační rámec ŠVP. Vychází z rámcového rozvržení obsahu vzdělávání uvedeného v RVP oboru vzdělání, které stanoví závazné proporce mezi vzdělávacími oblastmi a okruhy vzdělávání a jejich minimální týdenní i celkové počty vyučovacích hodin za studium. Škola musí nejdříve pečlivě zvážit, zda bude vzdělávání organizovat předmětově, modulárně anebo v kombinaci obou způsobů. V případě předmětové konstrukce učebního plánu by měly být v pedagogickém sboru ujasněny otázky týkající se např. tvorby integrovaných předmětů, mezipředmětových vztahů, vzájemné provázanosti obsahu všeobecného a odborného vzdělávání, vzdělávání teoretického a praktického.

V případě modulové konstrukce, která není zatím běžně využívána, je třeba věnovat pozornost vazbám mezi kompetencemi a vzdělávacími cíli vyjádřenými v profilu absolventa, a systémem modulů, které budou ve ŠVP realizovány. Při modulovém uspořádání ŠVP se vytváří matice modulů, tj. grafický přehled všech vzdělávacích modulů, jejich hodinové dotace a plánovaného rozvržení do ročníků. Je nezbytné, aby vzdělávací moduly zařazené v matici obsahově pokrývaly vzdělávací oblasti a okruhy vymezené v RVP oboru vzdělání.

Při předmětové konstrukci obsahuje učební plán výčet všech vyučovacích předmětů, jejich hodinovou dotaci a rozvržení do ročníků, celkové počty vyučovacích hodin

v jednotlivých ročnících i celkem za studium. Učební plán uvádí i další aktivity školy, které jsou závaznou součástí vzdělávání (např. sportovní aj. kurzy, projektové vyučování, odborná praxe) a stanoví formu a podíl praktického vyučování i skladbu závěrečné zkoušky a profilové části maturitní zkoušky. Závaznost vyučovacích předmětů nebo vzdělávacích modulů je vyjádřena jejich rozdělením na povinné, volitelné a nepovinné. Součástí učebního plánu je rozvržení týdnů ve školním roce a poznámky, ve kterých škola objasní některé obsahové a organizační aspekty učebního plánu a výuky. Učební plány se zpracovávají pro všechny realizované formy studia.

Příklad struktury učebního plánu (čtyřletý školní vzdělávací program)

Učební plán

Kód a název oboru vzdělání:

Název školního vzdělávacího programu:

Stupeň poskytovaného vzdělání:

Délka a forma vzdělávání:

Platnost ŠVP:

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Zkratky předmětů	Počet týdenních vyučovacích hodin v ročníku				Celkem
		1.	2.	3.	4.	
A) Povinné vyučovací předměty						
1) Všeobecné vzdělávání						
2) Odborné vzdělávání						
3) Volitelné předměty						
CELKEM						
B) Nepovinné vyučovací předměty						

Poznámky k učebnímu plánu:

-
-
-

Přehled využití týdnů ve školním roce

Činnost	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Vyučování dle rozpisu učiva	3 3	3 3	3 3	3 1
Lyžařský výcvik	1	0	0	0
Týden péče o zdraví	1	0	0	0
Sportovně turistický kurz	0	1	0	0
Odborná individuální praxe	2	2	2	0
Maturitní zkouška	0	0	0	2
Časová rezerva – exkurze	3	4	5	4
Celkem týdnů	4 0	4 0	4 0	3 7

Tabulka souladu RVP a ŠVP

Škola:

Kód a název RVP:

Název ŠVP:

RVP			ŠVP		
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet vyučovacích hodin za studium		Vyučovaný předmět	Počet vyučovacích hodin za studium	
	týdenní	celkový		týdenní	celkový
Jazykové vzdělávání					
Český jazyk	3	96	Český jazyk a literatura		
Cizí jazyky	6	19 2	AJ nebo NJ		
Společenskovědní vzdělávání					
	3	96	Občanská nauka		
Přírodovědné vzdělávání					
	4	12 8	Fyzika		
			Chemie		
			Ekologie		
Matematické vzdělávání					
	4	12 8	Matematika		
Estetické vzdělávání					
	2	64	Český jazyk a literatura		
Vzdělávání pro zdraví					
	3	96	Tělesná výchova		
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích					
	3	96	Informační a komunikační technologie		
Ekonomické vzdělávání					
	2	64	Ekonomika		
Technické zobrazování					
	3	96			
Stavební materiály					
	3	96			
Provádění staveb					
	44	1 40 8			
Disponibilní hodiny					
	16	51 2			
CELKEM	96	3 07 2			
Odborná praxe					
	16 0				

4. 3. 5 Učební osnovy a vzdělávací moduly²³

Učební osnovy jsou konkrétním a relativně podrobným rozpracováním vzdělávacích oblastí a obsahových okruhů pro jednotlivé vyučovací předměty. Jednotlivé vyučovací předměty a jejich učební osnovy jsou koncipovány na základě kurikulárních rámců v RVP oboru vzdělání. Tam, kde je to vhodné, mohou vyučovací předměty odpovídat konkrétním obsahovým okruhům v RVP.

Při koncipování učební osnovy příslušného vyučovacího předmětu je nezbytné se zamyslet nad tím, čeho se má prostřednictvím výuky daného předmětu dosáhnout a na tomto základě jasně formulovat očekávané výsledky vzdělávání. Ty pak představují východisko pro stanovení vzdělávacího obsahu. Čím lépe jsou ujasněny výsledky vzdělávání, tím snadněji se vymezuje obsah vzdělávání. Každý konkrétní vyučovací předmět je nutno chápat jako organickou součást systému vzdělávání v rámci ŠVP. Učební osnovy by neměly být zpracovávány izolovaně pouze jednotlivci, ale výrazně by se měla uplatňovat týmová spolupráce všech pedagogů. V této fázi tvorby se z manažerských aktivit výrazně uplatní organizování a vedení uvnitř každého pracovního týmu. To je v kompetenci člena středního managementu školy – vedoucího předmětové komise nebo vedoucího týmu. Hlavní důraz je kladen na vzájemnou komunikaci mezi členy týmu.

Učební osnovy obsahují dvě části:

1. pojetí vyučovacího předmětu
2. rozpis učiva a výsledky vzdělávání

1. V pojetí vyučovacího předmětu se uvádí:

- obecné cíle předmětu
- charakteristika učiva
- pojetí výuky
- hodnocení výsledků žáků
- přínos předmětu k rozvoji klíčových kompetencí a průřezových témat

---

²³ KAŠPAROVÁ, J. A KOL.: *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008

2. Rozpis učiva a výsledky vzdělávání se zpracovávají tak, že se vymezí výsledky vzdělávání a jeho obsah v podobě tematických celků a témat. Rozpis učiva je rozdělen do jednotlivých ročníků tak, aby odpovídal učebnímu plánu. Součástí učební osnovy je rozpracování výsledků vzdělávání a kompetencí, které vycházejí z kurikulárních rámců pro jednotlivé oblasti vzdělávání v RVP a jsou v souladu s profilem absolventa ŠVP. Výsledky vzdělávání jsou propojeny s konkrétním učivem a jsou formulovány jako činnosti a dovednosti, které by si měl žák prostřednictvím tohoto učiva osvojit a být schopen na určité úrovni prokázat. Představují tak základní východisko pro stanovení kritérií a způsobů hodnocení žáků v příslušném vyučovacím předmětu.

Příklad formy učební osnovy

Rozpis učiva a výsledků vzdělávání:

1. ročník 64 hodin

Výsledky vzdělávání a kompetence	Tematické celky	Hodinová dotace
Žák: - - - -	1 - - -	
	2	
	3	

Vzdělávací modul je možné chápat jako různě rozsáhlou a relativně ucelenou část studia. Modul musí definovat určitý soubor učebních situací, činností a učební látky, musí mít svou specifikovanou funkci a jasně definované výchovně-vzdělávací cíle. Musí být schopen zapojení do různých vzdělávacích cest. Slovní spojení „různě rozsáhlá ucelená část studia“ znamená, že modul může být koncipován jako celek učiva s různým rozsahem nebo jako část studia, kdy stavebním prvkem je relativně velká část systému (např. v rozsahu několika ročníků).²⁴

²⁴ KAŠPAROVÁ, J. A KOL.: *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008

Na rozdíl od učební osnovy, která má lineární charakter bez možnosti odklonu od předem dané cesty, může modul existovat relativně samostatně s tím, že budou jasně stanovena pravidla vzájemné návaznosti, kompatibility a závaznosti v celém modulovém programu. O tom, jakým způsobem bude tato vlastnost vzdělávacích modulů využita, rozhoduje způsob, jakým jsou moduly v rámci daného systému uspořádány.

Moduly lze třídit podle různých kritérií, která slouží k ujasnění jejich smyslu a napomáhají při přípravě modulově pojatého vzdělávacího programu. Pro účely jednotného přístupu ke tvorbě vzdělávacích modulů a jejich systému se doporučuje následující třídění:

a) typ modulu

Stanovuje se podle závaznosti výuky, což je obdobné jako u vyučovacích předmětů:

- povinný
- volitelný
- nepovinný

b) pojetí modulu

Vychází z obsahu a metod. Zatímco obsah vyučovacích předmětů je nejčastěji odvozován z příslušných vědních oborů, v modulech je možné výrazně zohlednit i příslušné činnosti, žádané kompetence.

Z modulového pojetí vzdělávání vyplývá poměrně zásadní změna v přístupu k výuce. Probrání obsahu není tak podstatné jako žákem skutečně dosažené výsledky učení. Aby bylo možné orientovat se v modulárním systému výuky a dostat vertikální i horizontální prostupnosti v rámci školy, je nutné dodržovat shodnou závaznou strukturu modulů, která jasně a zřetelně definuje funkci modulu, jeho cíle a tedy i možnost zapojení do různých vzdělávacích programů.

Strukturu modulu vyjadřuje schéma:

<p><u>A. VSTUPNÍ ČÁST</u></p> <ol style="list-style-type: none">
1. Název modulu
2. Kód modulu – kódové označení nominální délky, typu a pojetí modulu
3. Charakteristika modulu – obecný cíl modulu, obsahové pojetí, možnost zařazení ve vzdělávacím programu
4. Platnost modulu – datum, od kterého modul platí
5. Vstupní předpoklady – vymezení požadované úrovně vstupních vědomostí a dovedností, které jsou předpokladem úspěšného studia daného modulu
<p><u>B. JÁDRO MODULU</u></p> <ol style="list-style-type: none">
1. Předpokládané výsledky vzdělávání – výstupní kompetence
2. Obsah modulu – výčet témat, jež tvoří základ pro dosažení stanovených výsledků
3. Doporučené postupy výuky – kromě metod i formy apod., v závislosti na cílech, obsahu a pojetí modulu
<p><u>C. VÝSTUPNÍ ČÁST</u></p> <ol style="list-style-type: none">
1. Kritéria hodnocení – požadavky na ukončení
2. Doporučené nebo plánované postupy hodnocení – podmínky, metody
3. Doporučená studijní literatura

Vzdělávací moduly lze uspořádat do různě strukturovaných modulových systémů. Při jejich sestavování je nutné dbát na to, aby byla vyloučena duplicita modulů, aby byla respektována návaznost učiva a promyšleny mezipředmětové vztahy.

4. 3. 6 Klíčové kompetence a průřezová témata

Klíčové kompetence jsou kompetence ke komunikaci, k učení, práci a spolupráci s ostatními lidmi, k řešení pracovních i mimopracovních problémů, práci s informacemi a prostředky informačních a komunikačních technologií, aplikaci základních matematických postupů při řešení praktických úkolů a kompetence k pracovnímu uplatnění. Jsou pokládány za klíčové = velmi důležité předpoklady pro celoživotní vzdělávání absolventů, jejich adaptabilitu a zaměstnatelnost v dlouhodobějším výhledu. Zaměstnavatelé je často vyžadují po pracovnících jako nezbytnou součást výkonu odborné kvalifikace.

Na tom, jak se ve škole podaří rozvíjet klíčové kompetence u žáků, se podílí především celkové pojetí výchovy a vzdělávání ve škole, otevřenost vůči veřejnosti, přístup pedagogů k výuce i k žákům (viz. schéma č.4 - vazby ovlivňující žáka i učitele). Nezbytnou podmínkou pro rozvíjení klíčových kompetencí ve škole je zejména aplikace

vhodných metod a forem práce. Na mnohých odborných školách se již uplatňuje metoda projektového vyučování. Vyučující ve spolupráci se žáky navrhnou komplexní témata žakovských projektů, které jsou nedílnou součástí vzdělávání realizovaného podle ŠVP.

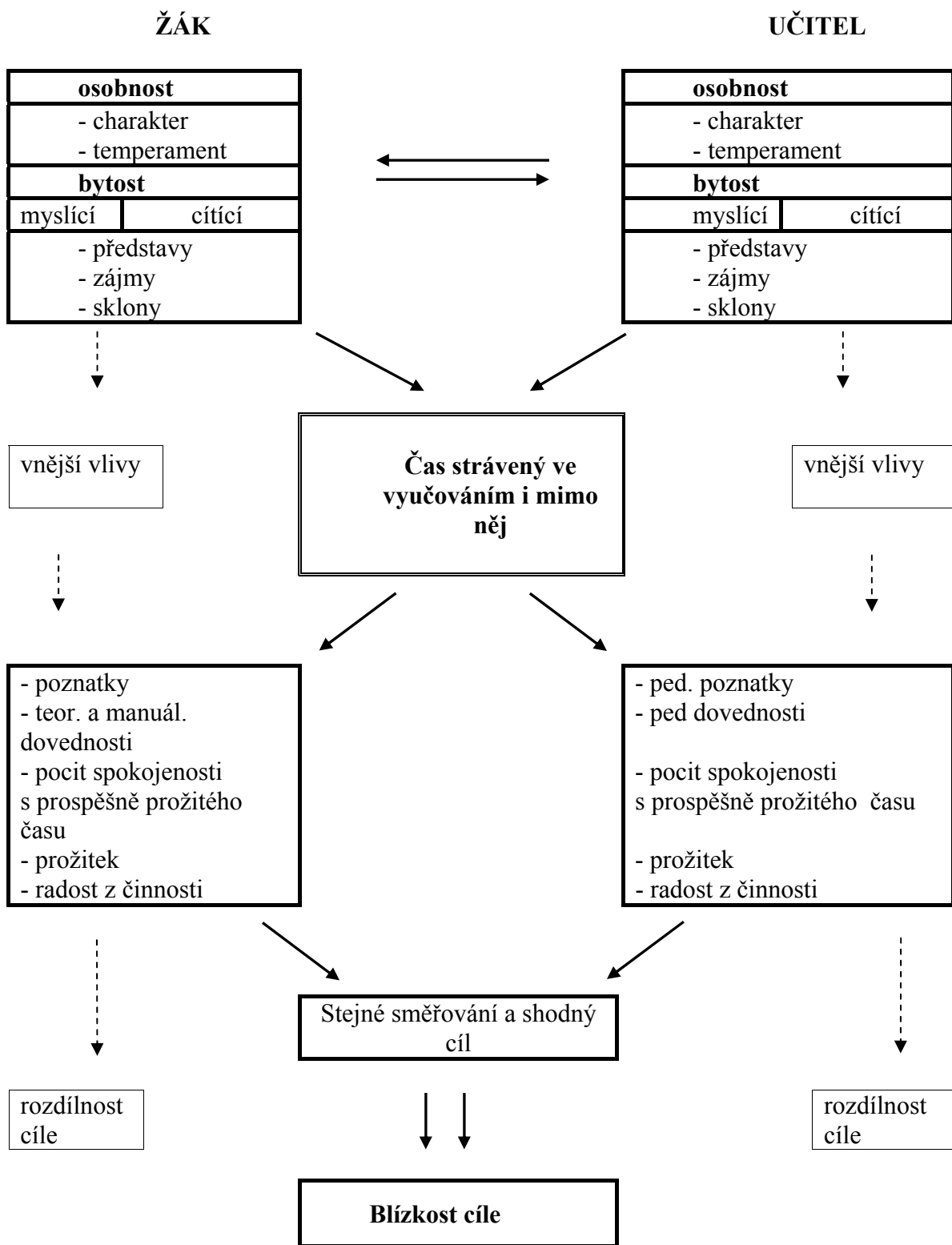
Průřezová témata mají vysoký společenský význam, a proto zauímají nezastupitelné místo v celkovém rozvoji žáka. Mají výrazně formativní charakter a je třeba je v odpovídajících souvislostech organicky začleňovat do ŠVP a důsledně dbát o jejich funkční prolínání celým vyučovacím procesem.

V RVP jsou vyčleněna čtyři průřezová témata:

1. Občan v demokratické společnosti
2. Člověk a životní prostředí
3. Člověk a svět práce
4. Informační a komunikační technologie

Schéma č. 4 - Vazby ovlivňující žáka i učitele

Ve vzdělávacím procesu dochází k vzájemnému ovlivňování dvou hlavních činitelů – žáka a učitele v průběhu vyučování i mimo něj.

4. 3. 7 Personální a materiální podmínky realizace ŠVP

Školní vzdělávací program zde vychází z kapitoly RVP věnované managementu tvorby ŠVP, kde jsou v obecné rovině stanoveny základní materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví při vzdělávacích činnostech ve vzdělávacích programech.

Tyto obecné požadavky realizace ŠVP škola rozpracuje jak vzhledem k potřebám oboru, tak ve vztahu k příslušné legislativě. Pokud jde o materiální, personální a technické zabezpečení výuky, znamená to:

- v jakých prostorách a s jakým vybavením bude probíhat výuka v jednotlivých oblastech
- jak bude personálně, materiálně a technicky zajištěna výuka jazyků, informačních a komunikačních technologií, výuka všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů – např. kvalifikovanost pedagogů, vybavení učeben apod.
- v jakých speciálních učebnách, laboratořích, dílnách budou žáci připravováni

Pokud jde o organizaci výuky je nutno uvést, jak bude zabezpečena odborná praxe v podnikové sféře a jak bude zabezpečeno vzdělávání a integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných.

4. 3. 8 Spolupráce se sociálními partnery při realizaci ŠVP

V ŠVP by měla škola uvést informace o tom, na které partnery se bude obracet a jak s nimi bude spolupracovat:

- při zajišťování odborné praxe nebo odborného výcviku na reálných pracovištích
- při závěrečných zkouškách nebo profilové části maturitní zkoušky
- při uskutečňování dalších aktivit školy – exkurzí, soutěží apod.
- případně v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.

Aby podnik mohl kvalitně komunikovat se školou, posuzovat vzdělávací programy, poskytovat žákům možnost praxe, exkurze, musí být určeni pracovníci, kteří se tomu pravidelně věnují, což jde na úkor jejich dalších úkolů ve firmě. Tato „investice do vzdělání“ by proto měla být výhodná nejen pro školu, ale i pro danou firmu. Právě o tom by škola měla přesvědčit vedení podniků.

4.4 Zkušenosti pilotních škol s tvorbou a zaváděním ŠVP – PILOT S²⁵

V současné době jsou pilotní ŠVP již třetím rokem pokusně ověřovány přímo ve výuce na pilotních školách. Zkušenosti škol s výukou podle ŠVP jsou většinou pozitivní. Je ovšem třeba si uvědomit, že změna stylu práce učitelů je dlouhodobější proces, a že ne každý je ochoten něco měnit. I když se školy samy přihlásily do projektu, ne všichni učitelé byli nakloněni změnám a práci navíc. Někdy pro ně bylo těžké pochopit, co je smyslem kutikulární reformy, čím se rámcové a školní vzdělávací programy odlišují od klasických učebních dokumentů. Teprve nyní museli zjistit, proč se klade ve vzdělávání důraz na kompetence a výsledky vzdělávání.

Na druhé straně práce na ŠVP znamenala pro řadu učitelů příležitost zkusit něco nového, přispěla ke změně vztahů a komunikace mezi učiteli (zejména mezi učiteli odborných a všeobecně vzdělávacích předmětů). Zkušenosti z ověřování svědčí o tom, že se zlepšuje i atmosféra ve třídách, kde se vyučuje podle ŠVP. Projekt také ukázal, že dobrý vzdělávací program, který odpovídá potřebám oboru, záměrům a možnostem školy i žáků a který posune vzdělávání na dané škole kupředu, nevytvoříme při běžném pracovním nasazení za měsíc nebo dva. Důležitá je vstupní příprava na tvorbu ŠVP, kterou by měl projít celý pedagogický sbor.

Přínos projektu pro další odborné školy

Na základě zkušeností z projektu byla dopracována a vydána Metodika tvorby ŠVP SOŠ a SOU, která doporučuje postupy pro tvorbu jednotlivých částí ŠVP, ale také upozorňuje na chyby, kterých se pilotní týmy dopouštěly. Projekt PILOT S významně přispěl k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků pro tvorbu ŠVP. Velký podíl na něm mají samotné pilotní školy i pracovníci NÚOV, kteří se zúčastnili jako lektoři desítek různých vzdělávacích aktivit a radili učitelům, jak postupovat při vytváření ŠVP.

---

²⁵ Zdroj informací: www.pilots.nuov.cz

Úspěch tvorby ŠVP spočívá v personálním, časovém a obsahovém rozvržení tvorby ŠVP a v organizačním provázání všech kroků - od zahájení do ukončení tvorby dokumentu. Personální zabezpečení spočívá ve správném stanovení hlavního koordinátora tvorby ŠVP. Má mít přirozenou autoritu, být zastáncem managementu změny ve vzdělávání a být plně odhodlán uvádět tyto změny do života školy. Důležité je sestavení dílčích týmů pro řešení jednotlivých postupných úkolů.

Dalším úkolem koordinátora je vymezení konkrétní odpovědnosti za přípravu jednotlivých částí ŠVP. Jako velmi důležitá se jeví spolupráce škol, výměna názorů a předávání zkušeností z tvorby. Velkou roli má i časové rozvržení tvorby. Vymezení začátku a konce tvorby ŠVP a jednotlivých etap práce, plánování doprovodných postupů a činností – setkání, diskuse, konzultace.

Koncepční a obsahové vymezení tvorby ŠVP spočívá ve stanovení způsobů a postupů tvorby jednotlivých částí v potřebných vztazích i návaznostech a s vhodným obsahem. Propojení všech uvedených činností do fungujícího systému je prací koordinátora.

Koordinátor – je součástí středního managementu školy:

- motivuje ostatní na základě porozumění změnám a ztotožnění se s nimi
- naplňuje časové rozvržení tvorby ŠVP = harmonogram činnosti
- podílí se na vytvoření dílčích pracovních týmů a vymezení jejich odpovědnosti
- řídí tým učitelů a organizuje společnou i skupinovou práci při tvorbě ŠVP
- průběžně sleduje (kontroluje, eviduje a koriguje) plnění jednotlivých kroků tvorby ŠVP
- poznává nedostatky programu a vede k jeho úpravě, umí poradit při formulování textu
- rozpozná potřebu vzdělávání učitelů v konkrétních oblastech souvisejících s tvorbou a realizací ŠVP, doporučuje konkrétní vzdělávání
- řídí sestavení konečné podoby ŠVP z jednotlivých částí

Jednotlivé zmíněné činnosti na sebe těsně navazují a mohou se prolínat. K určení toho, co lze dělat postupně a co souběžně, vychází ze zkušeností.

Co se osvědčilo při tvorbě ŠVP:

- provést úvodní výklad, uložit samostudium a následná mnohostranná diskuse, přednostní studium obecných kapitol
- dát každému učiteli výtisk RVP k prostudování a zadat pevný termín, do kterého se s materiálem seznámí
- uvědomit si současný stav školy = provést SWOT analýzu, využít názory učitelů, rodičů, žáků
- při sestavení pracovního týmu využívat zkušeností pedagogů z jejich předešlé práce (vedoucí předmětových komisí)
- realizovat pravidelná setkání pracovníků týmů, navozovat komunikaci mezi nimi, spolupracovat s jinými školami
- systematicky se vzdělávat, výhledově připravit plán dlouhodobého vzdělávání, zajistit vhodnou pedagogickou literaturu pro potřeby vedení i pedagogického sboru
- již na začátku tvorby ŠVP určit jednotnou grafickou podobu textu, vždy využívat PC

Co se neosvědčilo při tvorbě ŠVP:

- předpokládat, že všichni pochopí podstatu kutikulární reformy, záměry obsažené v RVP a smysl tvorby ŠVP hned po prvním vysvětlení
- nechat učitele studovat RVP delší dobu bez možnosti vzájemných diskusí, porad a konzultací
- zadat stručný dotazník pro učitele navozující formální odpovědi, zaměřující se jen na některé stránky vzdělávání a života školy
- pracovat na některých úkolech v příliš širokém týmu lidí
- pracovat izolovaně

Předpoklady pro pozitivní změny:

- motivace pedagogických pracovníků
- finanční zajištění změn
- promyšlené a funkční DVPP zaměřené na plánované změny
- profesní rozvoj pedagogických pracovníků
- účinná pomoc a spolupráce sociálních partnerů
- přiměřená motivace a kázeň žáků

5 Výzkumná část

Tato část bakalářské práce obsahuje samotné výzkumné šetření. Jejím cílem je seznámit čtenáře s výzkumným problémem a z něj vyplývajícími výzkumnými otázkami a výzkumnými předpoklady, které jsou v závěru zhodnoceny. Rovněž je zde popsán postup výzkumného šetření. Část zahrnuje přehled tabulek a grafů znázorňujících výsledky výzkumného šetření, které jsou následně interpretovány.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jaké jsou názory učitelů oslovených škol na kurikulární reformu, přípravnou fázi a vlastní tvorbu ŠVP v 1. vlně vydaných RVP pro střední odborné školy. Na základě získaných faktů a údajů provést analýzu celého procesu změny ve vzdělávání, přípravy a vlastní tvorby ŠVP.

Pro vytvoření dobrého ŠVP a jeho úspěšnou realizaci je důležité nepodcenit přípravnou fázi tvorby ŠVP. Přípravná fáze tvorby zahrnuje nejen postupy, jak sestavit ŠVP, ale zejména jde o pochopení významu ŠVP.

Výzkumné šetření je zaměřeno i na vztah managementu školy k tvorbě ŠVP a na přínos vzdělávacího programu žákům, škole a učitelům. Výzkum se vztahuje k stanovenému cíli práce.

5.2 Metodologie výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo pojato kvantitativně, aby bylo možné zmapovat názory a postoje respondentů a získané informace kvantifikovat. Jako výzkumná metoda je použito dotazníkové šetření. Otázky v dotazníku jsou uzavřené. Je složen ze sady faktografických otázek, které zjišťují pohlaví, délku pedagogické praxe a zda je respondent koordinátorem tvorby ŠVP.

Stěžejní část dotazníku obsahuje sadu 25 otázek, které zjišťují vztah učitelů ke kurikulární reformě, postoje učitelů k přípravě a vlastní tvorbě ŠVP, zapojení vrcholového managementu školy do tvorby ŠVP a dále, co si učitelé myslí, že zavedení ŠVP do výuky přinese jim samotným, žákům a škole.

5.3 Výzkumné oblasti, výzkumné předpoklady

Jednotlivé otázky jsou sloučeny do oblastí:

- Postoj učitelů ke kurikulární reformě a přípravné fázi tvorby ŠVP.
- Hodnocení RVP učiteli a klimatu tvorby na škole.
- Zapojení vrcholového managementu školy do tvorby ŠVP.
- Práce učitele na vlastní tvorbě ŠVP.
- Názory učitelů na to, co přinese ŠVP jim samotným, žákům a škole.

Na základě uvedených oblastí lze stanovit výzkumné předpoklady:

- 1/ Učitelé budou přijímat celou kurikulární reformu kladně.
- 2/ S přípravnou fází tvorby učitelé budou spokojeni.
- 3/ RVP jako dokument bude hodnocen kladně.
- 4/ Část RVP týkající se sociálních partnerů bude splněna bez problémů.
- 5/ Klima tvorby bude dobré a problémy se nevyskytnou.
- 6/ Na školách proběhla před zahájením tvorby evaluace.
- 7/ Zapojení ředitele školy do vlastní tvorby ŠVP bude na školách stěžejní.
- 8/ Práce na ŠVP učitele naplňovala po všech stránkách.
- 9/ Učitelé budou na ŠVP pracovat především ve škole.
- 10/ Zavedení ŠVP do výuky bude přínosem pro žáky i učitele.

Tyto předpoklady by měly potvrdit nutnost změn v organizaci a v přístupu ke vzdělávání, potvrdit snahu vyučujících dohodnout se na nových cestách, dokázat schopnost managementu škol vést a kontrolovat tak rozsáhlou změnu ve vzdělávání a v neposlední řadě dokumentovat aktivní účast a názory učitelů na tyto změny.

5.4 Charakteristika vzorku

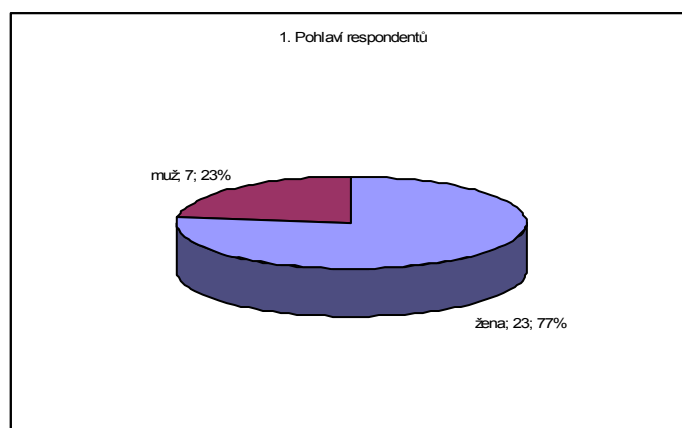
Výzkumný vzorek tvořili učitelé osmi oslovených středních odborných škol v Praze. Dotazník byl zaslán na školy elektronickou poštou a byl adresován koordinátorům tvorby ŠVP, kteří byli požádáni o vyplnění a zajištění jeho vyplnění dalšími čtyřmi učiteli jejich školy.

V rámci faktografické části byli respondenti zhodnoceni na základě pohlaví – žena či muž (viz. tabulka č. 1), délky pedagogické praxe (viz. tabulka č. 2). Délka pedagogické praxe respondentů je rozdělena do tří intervalů. Učitel se stane profesionálem asi po pěti letech praxe. Vzhledem k nízkému počtu učitelů v intervalu 1-5 let jsem vytvořila interval 1-15 let, dále 16-25 let a interval nad 25 let praxe. „Byla zjištěna zvýšená intenzita emočního vyčerpání ve skupině subjektů s pedagogickou praxí 26 let a více. Přitom nebyly shledány žádné významné rozdíly mezi muži a ženami.“ „Vyhasínající učitel – stav kdy profesionál ztrácí zájem o svou práci, provádí ji jen rutinně a bez nadšení, s nezájmem o další vzdělávání a s odporem ke všem pedagogickým inovacím.“²⁶ Dále podle toho, zda je či není respondent koordinátorem tvorby ŠVP (viz. tabulka č. 3).

Tabulka č. 1: Pohlaví oslovených respondentů.

	žena	muž
1. Pohlaví respondentů	23	7

Graf č. 1

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

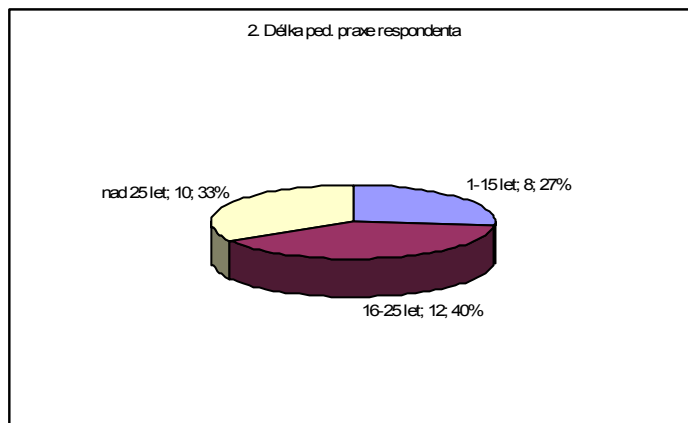
Většinu respondentů ve vzorku tvoří ženy (77%), muži tvoří pouhých 23%. Výsledek šetření ukazuje, že ve školách stále převažují ženy, které mají větší odpovědnost k zadaným úkolům. Většina mužů, kterým dojde k vyplnění nějaký dotazník, mu nevěnuje pozornost (konstatováno na základě ústního šetření).

²⁶ PRŮCHA, J. *Učitel (současné poznatky o profesi)*. Praha: Portál, 2002
ISBN 80-7178-621-7

Tabulka č. 2: Délka pedagogické praxe oslovených respondentů.

	1-15 let	16-25 let	nad 25 let
2. Délka ped. praxe respondenta	8	12	10

Graf č. 2

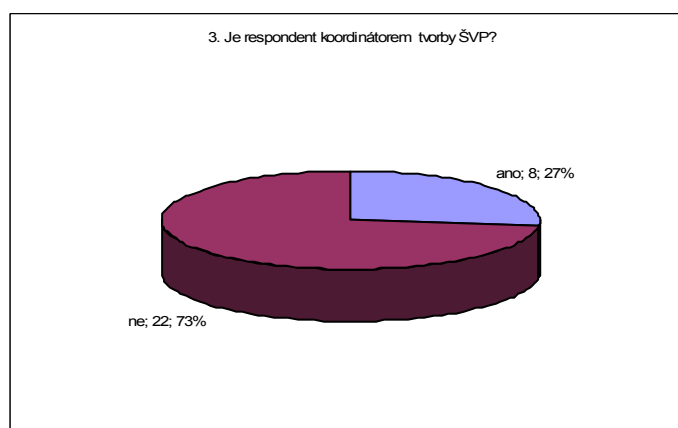
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka a graf znázorňují početní zastoupení respondentů v jednotlivých intervalech podle délky pedagogické praxe. Nejpočetnější skupinou jsou učitelé s délkou pedagogické praxe 16-25 let (40%), hned těsně následují učitelé s praxí nad 25 let. Z průzkumu plyne, že oslovení respondenti byli zkušení učitelé.

Tabulka č. 3: Koordinátor tvorby ŠVP na škole je či není oslovený respondent.

	ano	ne
3. Je respondent koordinátorem tvorby ŠVP?	8	22

Graf č. 3

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Tabulka i graf č. 3 ukazují, že osm oslovených respondentů (27%), kteří dotazník vyplnili, jsou koordinátory tvorby ŠVP na svých školách. Z toho plyne, že každá z oslovených škol respektovala doporučení pilotních škol a metodiky tvorby a má jen jednoho koordinátora.

5.5 Průběh a grafické zpracování výzkumného šetření

Během samotného dotazníkového šetření bylo provedeno také ústní šetření – rozhovor s třemi koordinátory tvorby ŠVP v pražských středních odborných školách. Toto ústní šetření bylo zaměřeno především na časovou náročnost a pochopení kladených otázek. V průběhu šetření nebyly zjištěny žádné nesrozumitelnosti kladených otázek. S ohledem na stručnost dotazníku byla doba potřebná k jeho vyplnění přibližně 10 - 15 minut. Sběr dotazníků trval jeden měsíc. Celkem bylo rozesláno 40 dotazníků. Vrátilo se jich 30, tj. 75% návratnost. Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány do tabulek a grafů vyjadřujících četnost odpovědí a následně jsou interpretovány.

Dotazník obsahoval sadu 25 otázek v 5 oblastech.

V oblasti A je hodnocen postoj učitelů ke kurikulární reformě a přípravné fázi tvorby ŠVP. Tabulka a graf A vyjadřují názory učitelů z oslovených škol na nutnost reformovat školství a zvolený způsob reformy. Vyjádřili názor, zda by byl lepší jednotný vzdělávací program nebo ŠVP. Dále byl sledován jejich názor na semináře a kurzy pořádané k ŠVP.

V oblasti B se učitelé vyjadřují v jakém klimatu ŠVP tvoří, zda je RVP jasný a srozumitelný a zda vznikají při tvorbě nějaké problémy. Část je věnována sociálním partnerům a jejich roli v tvorbě ŠVP.

V oblasti C je hodnoceno zapojení vrcholového managementu školy do tvorby ŠVP. Učitelé hodnotí evaluaci, dále jak je ředitel školy motivuje, jak vytváří podmínky pro tvorbu ŠVP. Velmi důležitá je informace, jak zasahuje ředitel do tvorby a jak intenzivně ji sleduje.

V oblasti D se učitelé vyjadřují k ochotě svých kolegů tvořit ŠVP, vzájemně konzultovat, pracovat v týmech. Dále bylo sledováno, zda pracují na ŠVP doma nebo ve škole.

V oblasti E jsou sledovány názory na to, zda podle ŠVP budou mít děti lepší výsledky, zda se budou lépe orientovat ve vzdělávání. Zda je škola schopna zajistit materiální a technické podmínky k realizaci výuky, což je právě úkolem vrcholového managementu školy. Jestli zavedením ŠVP učitelé změní svůj způsob výuky a celá reforma přivede mladé učitele do školství.

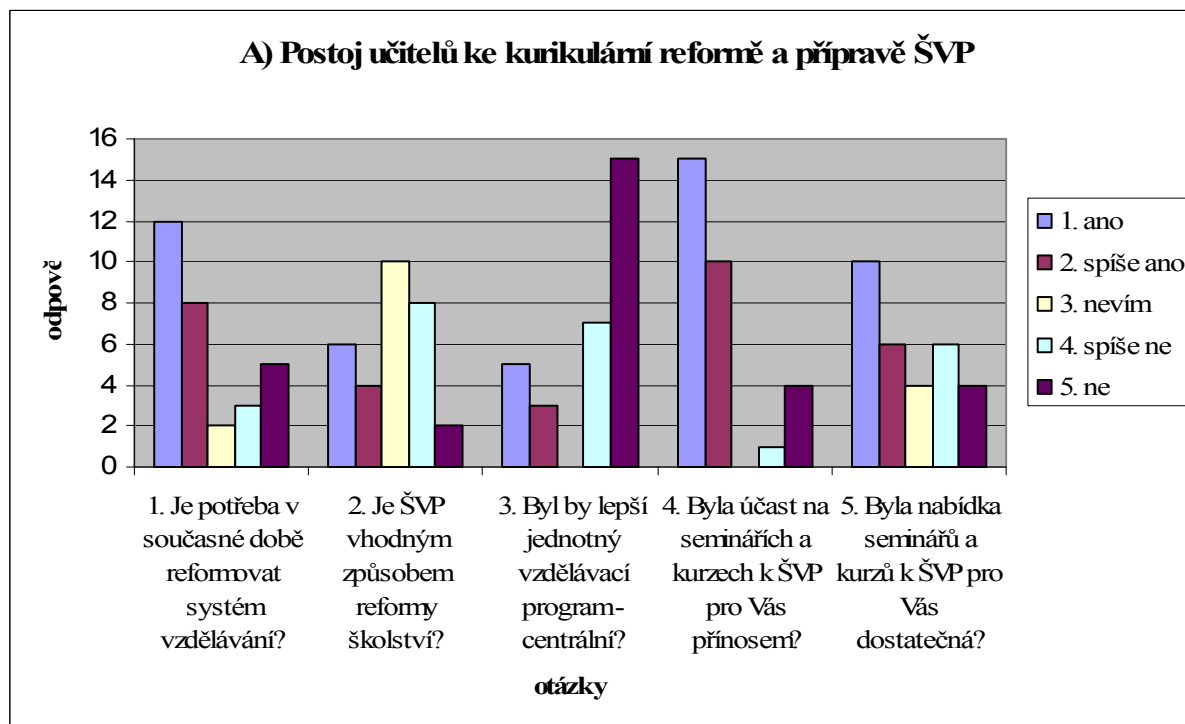
A) Postoj učitelů ke kurikulární reformě a přípravné fázi tvorby ŠVP

Tabulka A

	1. ano	2. spíše ano	3. nevím	4. spíše ne	5. ne
1. Je potřeba v současné době reformovat systém vzdělávání ?	12	8	2	3	5
2. Je ŠVP vhodným způsobem reformy školství?	6	4	10	8	2
3. Byl by lepší jednotný vzdělávací program centrální?	5	3	0	7	15
4. Byla účast na seminářích a kurzech k ŠVP pro Vás přínosem?	15	10	0	1	4
5. Byla nabídka seminářů a kurzů k ŠVP pro Vás dostatečná?	10	6	4	6	4

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf A

Z šetření plyne, že většina učitelů souhlasí s reformou vzdělávání, jenom si nejsou jisti, zda ŠVP je vhodný způsob reformy. Většina z nich má jasno, že jednotný, někým vytvořený vzdělávací program by nechtěli. Přípravnou fázi v podobě seminářů a kurzů hodnotí kladně. Byly pro jejich práci při tvorbě ŠVP přínosem. Jejich nabídku moc nesledovali, účastnili se toho, co vedení školy zajistilo.

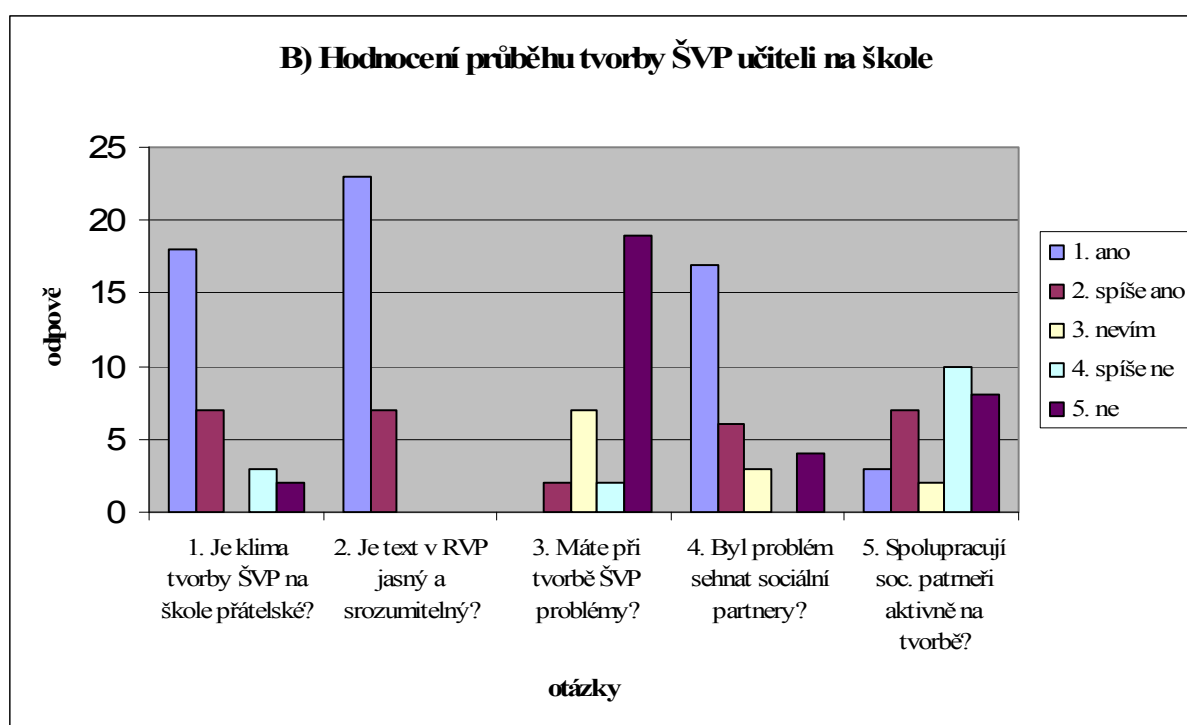
B) Hodnocení průběhu tvorby ŠVP učiteli na škole a RVP

Tabulka B

	1. ano	2. spíše ano	3. nevím	4. spíše ne	5. ne
1. Je klima tvorby ŠVP na škole přátelské?	18	7	0	3	2
2. Je text v RVP jasný a srozumitelný?	23	7	0	0	0
3. Máte při tvorbě ŠVP problémy?	0	2	7	2	19
4. Byl problém sehnat sociální partnery?	17	6	3	0	4
5. Spolupracují soc. partneři aktivně na tvorbě?	3	7	2	10	8

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf B

Kladným výsledkem šetření je, že většina škol s tvorbou ŠVP problémy nemá. Pro učitele je RVP jasný a srozumitelný, což vede i k přátelskému klimatu ve většině oslovených škol.

V oblasti získání sociálních partnerů školy mají problém. Špatný je i jejich podíl na tvorbě ŠVP. Školy mají s touto oblastí velké problémy. Nutnost sociálních partnerů plyne z příslušného RVP. Zde velmi záleží na schopnostech managementu školy, jaké partnery osloví a jak je přesvědčí ke spolupráci.

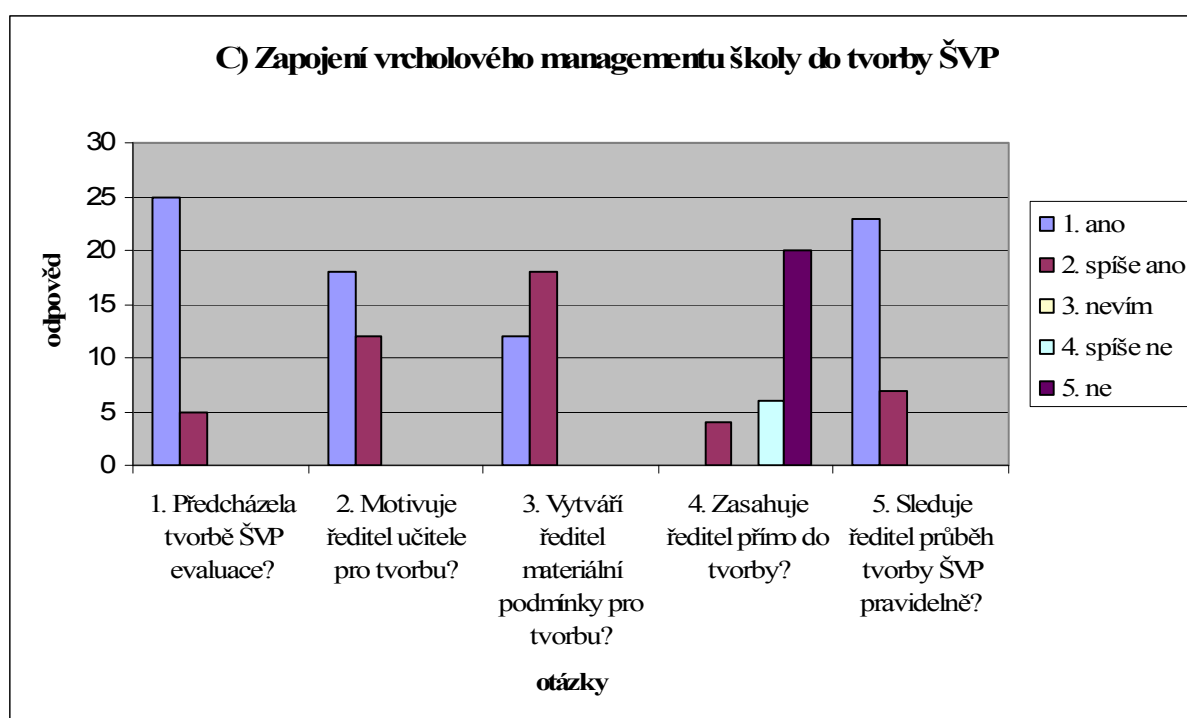
C) Zapojení vrcholového managementu školy do tvorby ŠVP

Tabulka C

	1. ano	2. spíše ano	3. nevím	4. spíše ne	5. ne
1. Předcházela tvorbě ŠVP evaluace?	25	5	0	0	0
2. Motivuje ředitel učitele pro tvorbu?	18	12	0	0	0
3. Vytváří ředitel materiální podmínky pro tvorbu?	12	18	0	0	0
4. Zasahuje ředitel přímo do tvorby?	0	4	0	6	20
5. Sleduje ředitel průběh tvorby ŠVP pravidelně?	23	7	0	0	0

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf C

Ve většině škol ředitel vytváří dobré materiální podmínky pro tvorbu ŠVP. Všechny z oslovených škol dělaly před zahájením tvorby evaluaci, tak jak doporučila metodika tvorby. Ředitelé škol do přímé tvorby ŠVP nezasahují, naopak učitele k tvorbě ŠVP na většině škol motivují a průběh tvorby pravidelně sledují.

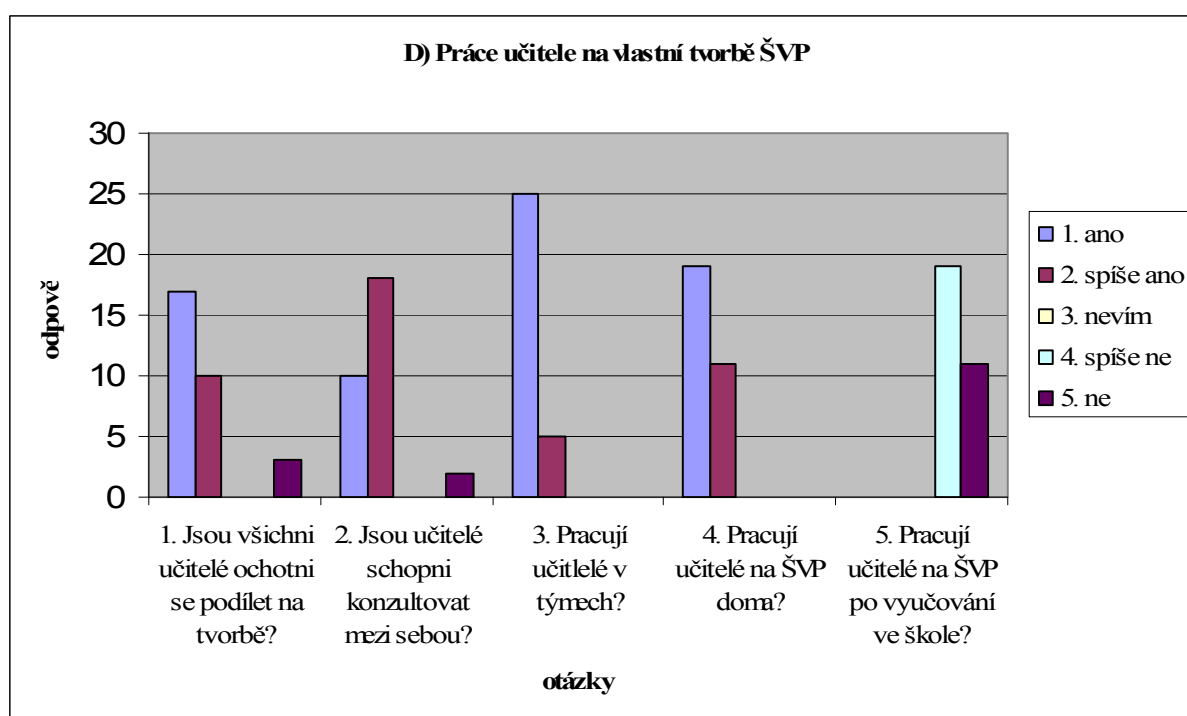
D) Práce učitele na vlastní tvorbě ŠVP

Tabulka D

	1. ano	2. spíše ano	3. nevím	4. spíše ne	5. ne
1. Jsou všichni učitelé ochotni se podílet na tvorbě?	17	10	0	0	3
2. Jsou učitelé schopni konzultovat mezi sebou?	10	18	0	0	2
3. Pracují učitelé v týmech?	25	5	0	0	0
4. Pracují učitelé na ŠVP převážně doma?	19	11	0	0	0
5. Pracují učitelé na ŠVP po vyučování ve škole?	0	0	0	19	11

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf D

Výsledky této části ukazují, že na školách se daří učitelům pracovat v týmech a jednotlivá témata mezi sebou konzultují. Většinu práce na ŠVP dělají učitelé doma. Po vyučování odpoledne ve škole spíše vzájemně konzultují. Ochota podílet se na tvorbě ŠVP ve sledovaných školách je ze strany učitelů velká.

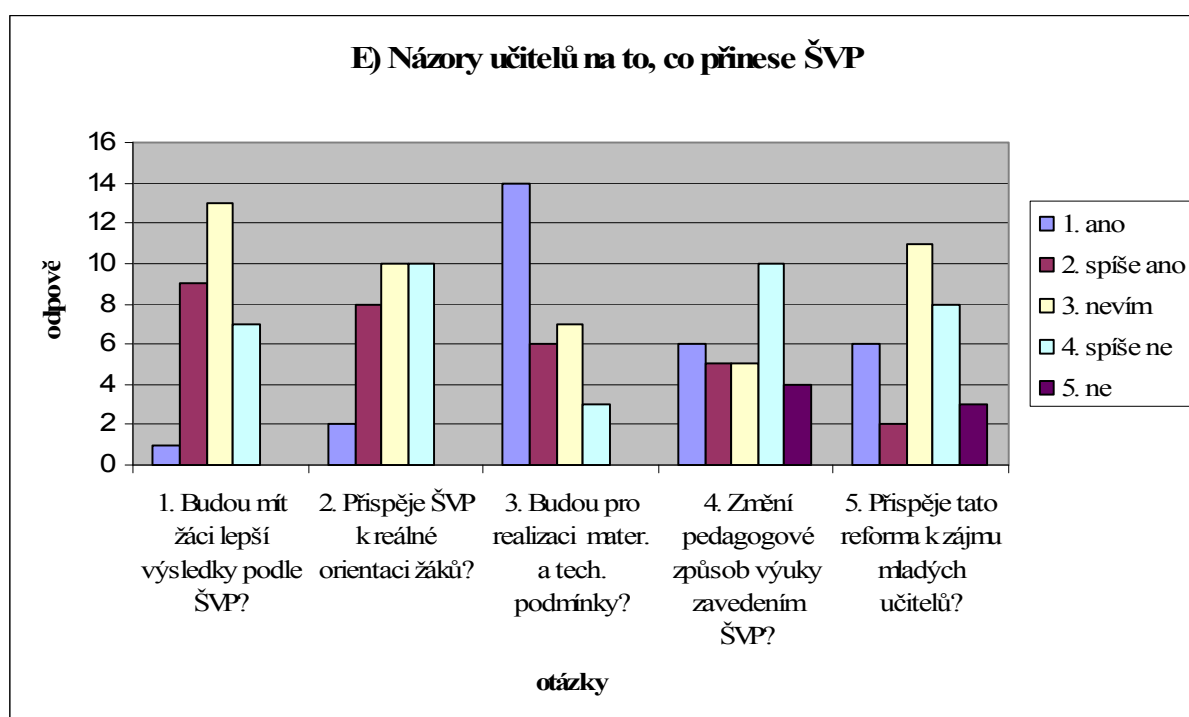
E) Názory učitelů na to, co přinese ŠVP jim samotným, žákům a škole

Tabulka E

	1. ano	2. spíše ano	3. nevím	4. spíše ne	5. ne
1. Budou mít žáci lepší výsledky podle ŠVP?	1	9	13	7	0
2. Přispěje ŠVP k reálné orientaci žáků?	2	8	10	10	0
3. Budou pro realizaci mater. a tech. podmínky?	14	6	7	3	0
4. Změní pedagogové způsob výuky zavedením ŠVP?	6	5	5	10	4
5. Přispěje tato reforma k zájmu mladých učitelů?	6	2	11	8	3

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Graf E

Z této poslední části výzkumného šetření plyne, že většina tvůrců ŠVP zatím neví, jaký úspěch bude reforma mít. Hlavně ve vztahu k žákům a jejich orientaci na studium. Proto bude záležet na samotných učitelích, jakým způsobem žákům pomohou sžít se s novým podáním výuky. V tom, zda reforma přispěje k zájmu mladých učitelů, jsou názory zcela rozdílné. V této oblasti respondenti nejvíce volili odpověď nevím, protože skutečné odpovědi lze zjistit až po zavedení reformy do života škol.

5.6 Vyhodnocení šetření

V této části práce jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření po jednotlivých oblastech a jsou zde zhodnoceny výzkumné předpoklady.

A) Postoj učitelů ke kurikulární reformě a přípravné fázi tvorby ŠVP

Kurikulární reforma je podle oslovených respondentů nutností. Jejím nástrojem jsou ŠVP. Po jejich zavedení do výuky se pozná, jestli je to dobrý nástroj reformy. Centrálně vydávané osnovy učitelé nemají rádi, a proto raději tvoří nové dokumenty. Připravili se na to co nejlépe v rámci seminářů a kurzů, které byly pořádány.

1/ Předpoklad, že učitelé přijímají kurikulární reformu kladně se potvrdil.

2/ Předpoklad spokojenosti učitelů s přípravnou fází je také naplněn.

B) Hodnocení RVP učiteli a klimatu tvorby na škole.

Tvorba ŠVP probíhala na většině škol v dobrém klimatu a proto se žádné problémy v tvorbě nevyskytly. Všichni se seznámili s příslušnými RVP, které pro ně jsou jasné a srozumitelné. V oblasti sociálního partnerství byly velké problémy. Školám se sociální partneři těžko sháněli a jejich případný podíl na tvorbě ŠVP byl minimální.

3/ Předpoklad kladného hodnocení vydaných RVP byl výzkumným šetřením potvrzen.

4/ Předpoklad bezproblémového sociálního partnerství byl vyvrácen. Na základě výzkumného šetření tato oblast činila školám velké problémy.

5/ Předpoklad dobrého klimatu a bezproblémové tvorby se potvrdil.

C) Zapojení vrcholového managementu školy do tvorby ŠVP.

Z šetření vyplynulo, že ředitelé škol, vzhledem ke svým ostatním povinnostem, se sami přímo tvorbě ŠVP nevěnují. Před zahájením tvorby provedli evaluaci školy. Jsou v pozici manažera, který má od svého koordinátora přehled o stavu tvorby a potřebách jak materiálních, tak finančních pro celý průběh tvorby na dané škole. Ředitel pouze zajistí vše potřebné k tvorbě ŠVP na jeho škole. Tvorba pak probíhá bez problémů a pro všechny zúčastněné je práce mnohem jednodušší a radostnější a má šanci na úspěch při jeho zavádění do výuky.

6/ Předpoklad o provedení evaluace na školách byl potvrzen.

7/ Předpoklad o stěžejním zapojení ředitele do tvorby ŠVP byl výzkumným šetřením vyvrácen.

D) Práce učitele na vlastní tvorbě ŠVP.

Z provedeného výzkumu plyne, že většina učitelů byla ochotna se na tvorbě ŠVP podílet, učitelé potvrdili schopnost mezi sebou konzultovat vzniklé problémy. Školám se dařilo pracovat v sestavených týmech. Získané poznatky pak učitelé raději zpracovávali doma nikoliv ve škole.

8/ Předpoklad, že tvorba ŠVP učitele naplňovala, byl potvrzen.

9/ Předpoklad, že učitelé na tvorbě ŠVP pracují především ve škole byl vyvrácen. Většina učitelů dala přednost práci doma po vzájemných konzultacích v určených týmech.

E) Názory učitelů na to, co přinese ŠVP jim samotným, žákům, škole.

Na tuto skutečnost reagují školy spíše negativně. Mají obavu, že někteří učitelé na vzniklou změnu v systému vzdělávání nepřistoupí a hlavně nebudou schopni a ochotni ji uvést v život. Z toho plyne, že žáci nebudou moci uskutečnit změnu ve svém vzdělávání. Je možno si to vysvětlit tím, že v následujících letech se na školách bude vždy od prvního ročníku vyučovat podle ŠVP, ale ještě budou studium dokončovat žáci podle starých osnov. Proto definitivní závěry jak se tato kurikulární reforma osvědčila, lze učinit až za pět a více let.

10/ Předpoklad, že zavedení ŠVP do výuky bude pro žáky a jejich učitele přínosem, je dle výsledků současného výzkumného šetření vyvrácen.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá přípravou na tvorbu a vlastní tvorbou ŠVP na středních odborných školách v 1. vlně kurikulární reformy. Cílem práce bylo popsat a zhodnotit celý proces přípravy a tvorby ŠVP na školách včetně názorů učitelů na tento proces. Dosáhnout tak vytvoření metodického materiálu, jehož obsahem je uvedení toho, jak ve školách postupovali při přípravě a vlastní tvorbě ŠVP. Tento materiál lze využít v dalších vlnách tvorby ŠVP. Z tohoto hlediska byl cíl práce naplněn. Dokazuje tak teoretická i výzkumná část práce.

V teoretické části práce je rozvedena kurikulární reforma, dokumenty, z kterých se vychází a organizace s tím spojené. Hlavní pozornost je věnována RVP. Je to dokument na základě kterého tvoříme ŠVP a musí být dodržen v plném rozsahu. Další část je věnována tomu, jak tvořit určitý ŠVP.

Z výzkumného šetření u sledovaného vzorku vyplynuly následující závěry, které dokládají splnění cíle:

Učitelé na školách přijali kurikulární reformu, jejímž nástrojem je ŠVP. Účastí na kurzech a seminářích věnovaných této problematice získali znalosti potřebné pro zahájení samotné tvorby ŠVP. Záleželo na managementu škol, jak své učitele k tvorbě motivoval, kdo byl v roli koordinátora ŠVP a jak byl naplánován časový harmonogram a struktura řízení tvorby ŠVP. Schválené RVP učitelé přijali za své, a proto tvorba konkrétních ŠVP probíhala bez problémů. Každý z učitelů si našel své místo v pracovním týmu.

„Osobnost je ve výchově nejdůležitějším činitelem. Nespasí nás nová organizace ani osnovy, třebaže jsou důležité. Osobnost je hlavním problémem školské reformy. Nepodaří-li se nám reformovat něco v tomto směru, nic jsme nereformovali. Soustřed'me proto hlavní pozornost na utváření učitelských osobností.“²⁷

Tento citát přesně vystihuje dnešní situaci. Škola sice může mít výborně zpracovaný ŠVP, ale hlavní účel tkví v aplikaci tohoto dokumentu do praxe. Aby reforma fungovala

---

²⁷ BLÍŽKOVSKÝ, B. A KOL. *Středoevropský učitel na prahu učící se společnosti 21. století*. S. 8. Brno: Konvoj, 2000.

i prakticky, je nutné mít učitele profesionály. Učitel profesionál na sobě neustále pracuje ve smyslu dalšího vzdělávání, chce se podílet na reformě školské, i své vlastní.

Impuls ke změně musí vycházet především z člověka samotného, v tomto případě z každého učitele. Ovšem kurikulární reforma je nařízená zákonem. Hrozí tu tedy nebezpečí, že některé školy budou mít zpracovaný povinný dokument, ale nebudou usilovat o jeho naplnění v praxi. Dalším možným rizikem je, že škola může zadat vypracování svého programu agentuře nebo jiné osobě nezávislé na škole, a tím zmizí celý efekt této reformy. Právě příprava tvorby ŠVP může být sama o sobě reformou, která probíhá uvnitř každého pedagogického pracovníka. Tvorba ŠVP je týmová spolupráce, ale ne každému vyhovuje tento způsob práce. Podíl a zásluhy jednotlivců se stírají, aktivní učitel tak může ztrácet motivaci.

Práci na ŠVP pokládáme za způsob dalšího vzdělávání učitelů, které probíhalo zejména ve vzdělávacích kurzech. NIDV a nevládní organizace nabízely a nadále nabízejí širokou škálu vzdělávacích kurzů, které jsou zaměřené nejen obecně na tvorbu ŠVP, ale i na konkrétní průřezová témata či předměty. Další vzdělávání učitelů probíhá také prostřednictvím studia RVP, kdy si učitel musí ujasnit vazby a vztahy v tomto dokumentu a seznámit se s pojmy klíčové kompetence a průřezová témata. Prostřednictvím vzájemné komunikace učitelé řešili to, jaké formy a metody výuky budou nejefektivnější. Ve SWOT analýze, která odhalí slabé a silné stránky dané školy, se učitelé učili vzájemně spolupracovat, komunikovat a společně vyvozovat závěry.

Celý proces kurikulární reformy doprovází celá řada problémů a úskalí počínaje neochotou učitelů inovovat výuku, přes neinformovanost veřejnosti, problematické oblasti RVP. Učitelům je význam ŠVP předkládán příliš teoreticky prostřednictvím očekávaných výstupů a klíčových kompetencí, chybí konkrétní metody a rady pro samotnou výuku.

Jak se učitelé vypořádali a vypořádají s překážkami, které doprovází celý proces reformy, ukáže v první fázi následující školní rok 2009/2010.

Tato práce zachycuje určitou etapu kurikulární reformy, její 1. fázi. V té se učitelé seznamují s reformou a připravují se na tvorbu ŠVP a pak programy tvoří na svých školách.

Je nutno podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků, vytvářet podmínky pro spolupráci a výměnu zkušeností mezi školami a podniky.

Přínos pro školský management je v tom, že práce mapuje přípravu a průběh tvorby ŠVP. Pomůže zejména začínajícím ředitelům a celému managementu škol orientovat se v tom jak se programy vytvářely. Po vytvoření ŠVP je velmi důležitá role ředitele školy, protože na něm záleží, jaké vytvoří materiální a prostorové, personální a organizační podmínky, jak bude pedagogy motivovat, jak objasní nutnosti změn.

Práce vychází z dostupné literatury uvedené v seznamu, který je součástí této práce a z informací zjištěných přímo ve školách a z provedené analýzy dotazníkového šetření.

Bibliografie

BÁČA, M. *Sebeevaluace – jako nástroj hodnocení školy a nástroj marketingového řízení školy*. Praha: PedF UK, 2002.

BERAN, V. *Proč tvořit ŠVP?* 1. vydání. Praha: RAABE, 2005. ISBN 80-86307-23-9.

BLÍŽKOVSKÝ, B.; A KOL. *Středoevropský učitel na prahu učící se společnosti 21. století*. Brno: Konvoj, 2000. ISBN 80-85615-95-9.

KASÍKOVÁ, H. *Strategie rozvoje školy*. Praha: CŠM, 2002.

KOHNNOVÁ, J. *Další vzdělávání učitelů a jejich profesní rozvoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-148-6.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. *SWOT analýza*. Praha: RAABE, 2000.

KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 1996.

MŠMT: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

PRŮCHA, J. *Učitel (současné poznatky o profesi)*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

RÝDL, K.; A KOL. *Sebehodnocení školy*. Praha: Agentura STROM, 1998. ISBN 80-86106-04-7.

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998.

SVOBODA, J.; A KOL. *Strategie rozvoje školy*. Praha: PedF.UK. CŠM, 1999.

WALTEROVÁ, E. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-7290-059-5.

Použité právní normy:

Vyhláška MŠMT ČR č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastní hodnocení školy, § 7, odst. 1, pís. a – i.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hlavního města Prahy, Magistrát hlavního města Prahy, odbor školství, mládeže a tělovýchovy, Praha 2008.

Příloha č. 1

Dotazník

Faktografická část:

(zvolený údaj označte tučně)

1/ **Pohlaví respondenta:** žena muž

2/ **Délka pedagogické praxe respondenta:** 1 – 15 let, 16 – 25 let, nad 25 let

3/ **Je respondent i koordinátorem tvorby ŠVP:** ano ne

25 otázek ke kurikulární reformě, přípravě, tvorbě a uvedení ŠVP do škol.

		ano	spíše ano	nevím	spíše ne	ne
A. Postoj učitelů ke kurikulární reformě a přípravné fázi tvorby ŠVP.						
1.	Je potřeba v současné době reformovat systém vzdělávání?					
2.	Je ŠVP vhodným způsobem reformy školství?					
3.	Byl by lepší jednotný vzdělávací program – centrální?					
4.	Byla účast na seminářích a kurzech k ŠVP pro Vás přínosem					
5.	Byla nabídka seminářů a kurzů k ŠVP pro Vás dostatečná?					
B. Hodnocení průběhu tvorby ŠVP učiteli na škole.						
1.	Je klima tvorby ŠVP na škole přátelské?					
2.	Je pro Vás text v RVP jasný a srozumitelný?					
3.	Máte při tvorbě ŠVP problémy?					
4.	Byl problém sehnat sociální partnery pro ŠVP?					
5.	Spolupracují soc. partneři aktivně během tvorby?					
C. Zapojení vrcholového managementu školy do tvorby ŠVP.						
1.	Předcházela tvorbě ŠVP evaluace?					
2.	Motivuje ředitel školy učitele pro tvorbu ŠVP?					
3.	Vytváří ředitel materiální podmínky pro tvorbu?					
4.	Zasahuje ředitel přímo do tvorby ŠVP?					
5.	Sleduje ředitel průběh tvorby ŠVP pravidelně?					
D. Práce učitele na vlastní tvorbě ŠVP.						
1.	Jsou všichni učitelé ochotni se podílet na tvorbě?					
2.	Jsou učitelé schopni konzultovat mezi sebou?					
3.	Pracují učitelé v týmech?					
4.	Pracují učitelé na ŠVP převážně doma?					
5.	Pracují učitelé na ŠVP po vyučování ve škole?					
E. Názory učitelů na to, co přinese ŠVP jím samotným, žákům a škole.						
1.	Budou žáci mít lepší výsledky podle nových ŠVP?					
2.	Přispěje ŠVP k reálné orientaci žáků?					
3.	Budou pro realizaci ŠVP mater. a techn. podmínky?					
4.	Změní pedagogové způsob výuky zavedením ŠVP?					
5.	Přispěje tato reforma k zájmu mladých učitelů?					